

**„A Sarkadi Kistérség fejlesztési és
együttműködési kapacitásának
megerősítése” című ÁROP-1.1.5/C.
pályázathoz**

**PROGRAM ALAPÚ FEJLESZTÉS
MEGHONOSÍTÁSA**

- Időszak:** 2009. január 1-jétől 2010. szeptember 30-ig
- Helyszín:** Sarkadi Kistérség települései
- Tervező szakértők:** Békés Megyei Agrárkamara – Békés Gazdatárs Kft
- Törökné Rác Erzsébet Agrár-közgazdász, szaktanácsadó
  - Gábel István Agrármérnök, szaktanácsadó

2010. szeptember 30.

TARTALOM

I. Kistérségi komplex felzárkóztatási program

- Bevezetés
- Módszertan
- Települések jellemzése
- SWOT analízis
- Problémák, lehetőségek
- Prioritások
- Intézkedések

Mellékletek:

- Helyzetelemzési adatok (1-13. sz. melléklet)
- Projekt adatlapok

II. Tevékenységek ütemterve

- ÁROP-1.1.5/c. tevékenységek Kistérségi ütemterve
- Együttműködési megállapodás
- Kérdőíves felmérés értékelése
- Kérdőív
- Megtartott Kistérségi fórumok jelenléti ívei

III. Dokumentumtár - forráselemek

*„Nem azért vagyunk,
hogymegmondjuk az embereknek mit tegyenek,
hanem azért, hogy segítsünk nekik azt tenni, amit akarnak.”*

Ernesto Sirolli

BEVEZETÉS

A kistérség hátrányos helyzetének kezdete a Trianoni békeszerződés megkötésének időpontja – 1920. június 4. – utáni időszakról számítható. Az új országhatár földrajzilag, gazdaságilag és kulturálisan is egységes területeket választott szét. A határmentivé válás okozta nehézségek a közel 100 év alatt **állandósultak**, Trianon óta a különböző társadalmi viszonyok miatt különböző mértékben, de folyamatosává válva.

Gazdaságilag a legnagyobb gondot a közeli nagyvárosi fogyasztói piacok elvesztése – elsősorban Nagyvárad – okozott.

A meglévő hátrányos helyzet a rendszerváltás óta felerősödött, a piacgazdaságra történő áttérés, az átállással járó változások elsősorban a gazdasági élet és a szociális, jóléti ellátás terén hátrányosabb helyzetet teremtettek, mint az országban általában.

Lényeges, hogy Románia EU tagsága, illetve a schengeni határ áthelyezése **2011-től** – mely lehetővé teszi a **szabad átjárást** magyar és a román települések között – olyan soha vissza nem térő történelmi lehetőség, mely a szétválasztott, de szervesen eggyé tartozó területeket újra szorosan együttműködővé teheti. Az új helyzetre való felkészülés egyik eleme a **kistérségi kohézió erősítése**.

A lehetőség elsősorban a gazdasági élet kis- és középvállalati szereplőinek, az önkormányzatoknak és intézményeiknek, a civil szervezeteknek, a turizmusban tevékenykedőknek ad feladatot és lehetőséget. Emellett a családi, rokoni, baráti határmenti kapcsolatok felerősítése is gyümölcsöző lehet. Valószínű a magyar, de a határmenti román kistérségek is hasonlóképpen kívánják kihasználni a határnyitás lehetőségeit, ezért fontos lehet a kistérségek közötti együttműködés – pl.: Gyulai Kistérségi logisztikai központ, romániai kistérségek – illetve a kistérség szereplőinek összefogása az esély kihasználása érdekében.

A kistérségben jelentős létszámú roma kisebbség él. Helyzetük javítása az utóbbi hónapokban, országos programokban is megfogalmazásra került, ami a helyi kezdeményezéseket jól segítheti. A kistérség hátrányos helyzete a helyi erőfeszítések ellenére sem változott eléggé kedvezően. Csak egy-egy terület kiemelt kezelése – csak településenként természetesen ez is szükséges, ha van rá lehetőség – alapvető változást nem hozhat a térség egészének kedvezőtlen helyzetében, ezért **komplexitásra** kell törekedni úgy, hogy a települések intézkedései a kistérségi programmal összhangban legyenek.

A kistérségben élők, vállalkozók, hivatali és intézményi dolgozók, civil szervezetek képviselőinek megnyilvánulásából kitűnik, hogy a kedvező jövőbe vetett hit reménye megtört, a lakosság körében egyre nagyobb a **fásultság** a közeljövő pozitív változását illetően. A kedvezőtlen jövőképre vetett hit reményét a 2008-ban bekövetkezett gazdasági világválság hazánkba begyűrűző hatásai alapjaiban rendítették meg. Miközben a kistérség **munkavállalói** a munkavállalás szempontjából **mobilisak** – szemben az országosan általánosan jellemző helyhez kötöttséghez – a válság miatt már ez a kedvező hozzáállás sem elegendő. A rendszerváltás előtt a környező városok munkahelyeire történő bejárás volt a jellemző, a rendszerváltás után ezek megszűnése miatt ez a távolság jelentősen megnőtt, és a fiatalok nagy számban lettek a budapesti vagy a dunántúli nagy ipari vállalatok dolgozói. Közülük a válság hatására sokan veszítették el a munkahelyüket és tértek vissza munkanélküliként a munkalehetőségek híján lévő kistérségbe a családi kapcsolatok miatt - reményeik szerint átmeneti időre.

A folyamatos népességcsökkenés, a lakosság elidősödése, a fiatalok elvándorlása arra figyelmeztet, hogy a tendencia fékezése, megállítása érdekében az életfeltételek javítása szükséges azért, hogy a kedvezőbb életviszonyok mindenkit, a fiatalokat is helyben maradásra ösztönözzenek.

Összefoglalóan az „élhetőbb kistérség” megteremtése az elsődleges cél, az **első prioritás**. Ebben a prioritásban a szociális, egészségügyi ellátások mellett az oktatás, képzés, szolgáltatás, infrastruktúra, közlekedés, természeti és épített környezet, valamint a hátrányos helyzetűek, nyugdíjasok, roma lakosság körülményeinek javítása kerül megfogalmazásra. A prioritás elsődlegességét az adja, hogy az „élhetőbb kistérség” a kistérség valamennyi lakosát érinti, és a feltételek komplexitásának meglétét feltételezi a lakossági jó közérzet megléte érdekében. A cél elérése érdekében a kistérségi kohézió erősítése elengedhetetlen feltétel.

Második prioritás a munkahelyi lehetőséggel kapcsolatos. Az aktív korú munkavállalók kistérségen belüli elhelyezkedése korábban sem volt lehetséges helyben a jelentősebb ipari létesítmények hiánya miatt. A helyzetet rontotta a kistérség közeli „bejáró” munkahelyeinek megszűnése, illetve a távoli munkahelyi alkalmazás kedvezőtlen alakulása. A rendszerváltás óta akut problémává vált a kistérségben a munkanélküliek országos arányt meghaladó

mértéke, a munkanélküliség tartóssága. Számos azon családok száma, ahol a családfenntartó a rendszerváltás óta nem dolgozik, és a munkanélkülisége óta felnőtt és nagykorúvá vált utódai szintén nem fordultak meg állandó munkahelyen. Magas a **képzetlen** személyek, szakmanélküliek aránya, mely ugyancsak nehezíti a munka világába történő bekerülés, visszakerülés esélyét. A gazdasági világválság hatására hazánkban a foglalkoztatottság mélypontra esett vissza, a munkanélküliség rekord mértékű lett. A kistérség ilyen jellegű problémája az átlagosnál nagyobb mértékben növekedett. Kiutat az **országhatár átjárhatósága**, a kis- és középvállalatok kormánytámogatás általi megerősödése, a közmunka, a közelebbi piacokká váló határon túli nagyvárosok piaci igényéhez igazodó és a hazai igényeket kielégítő **termelésbővítés** jelenthet. A munkalehetőség léte vagy hiánya a már munkaaktív, illetve a felnövő generációk számára egyet jelent a helyben maradással, vagy elvándorlással. Különös veszélyt jelent az is, hogy a képzett munkaerő jobb lehetőségei miatti elvándorlása után jellemzővé válik a helyben maradt szakképzetlenek magas aránya, ami a gazdasági élet kedvező fordulata esetén még inkább ellehetetleníti a kistérségi kilábalást a nehéz helyzetből.

A szakképzés, átképzés, a humán erőforrás fejlesztése alapvetően szükséges a munkaerő-piacon való megjelenés esélyének megragadása érdekében. A határ átjárhatósága a meglévő határon átnyúló együttműködések erősítése mellett az önkormányzatok, kisebbségi önkormányzatok, civil szervezetek részéről új kezdeményezések kialakulását jelentheti.

A kistérség jelentős környezeti értékei még kevésbé kerültek a **turisztikai programok** látókörébe elsősorban a határmentiség, az elzártság miatt. A határ akadálymentes átjárhatósága ebben a vonatkozásban is új helyzetet teremt, ezért indokolt a turizmus fejlesztése, bővítése. Ez adja a **harmadik prioritást**.

Módszertan

A tanulmány elkészítése során az alábbi szisztémát követtük:

1. A kistérség általános jellemzése, helyzetfelmérés statisztikai adatok, illetve lakossági vélemények – interjúk, kérdőívek – alapján

A statisztikai adatok alátámasztják a kistérség általános helyzetét, megmutatják a jellemző tendenciákat és módszertani egységük mellett összehasonlítási alapot adnak más, hasonló mutatókhoz képest. A statisztikai adatokat, melyek reprezentatívak, jól kiegészítik a nem reprezentatív, de közvetlen információt adó interjúk, illetve kérdőíves felmérések, melyek – 86 alkalommal – a kistérség különböző településein történtek. A kérdezettek a lakosság különböző rétegeit és korosztályait képezték véletlenszerű kiválasztás mellett. Megjegyzendő, hogy a válaszadók – kevés kivétellel – ragaszkodtak a névtelenséghez annak ellenére, hogy válaszaik megfontoltak, mérvadóak és építő jellegűek voltak, így a problémák és lehetőségek párhuzamosan jelenhettek meg.

2. Swot elemzés

Az elemzés az erőforrásokat négy csoportra osztotta, – természeti, gazdasági, humán és műszaki infrastruktúra – mert egy-egy csoporton belül a négy tényező súlyponti eltolódásai jobban érzékelhetőek annak ellenére, hogy legfontosabb az összes tényező egybevetése.

3. Prioritások meghatározása, véleményeztetése – interjúk, tájékoztatók, – alapján

A prioritások meghatározása a lakossági vélemények alapján történt. Ez rendkívül fontos a megvalósulás szempontjából azért, hogy az érintettek a programot és annak megvalósulását magukénak tekintsék. A prioritások véleményeztetése interjúk útján véletlen kiválasztásos módon történt. A megfogalmazott prioritásokat a válaszadók elfogadták.

4. Prioritások részletes kidolgozása

Az elfogadott prioritások részletes kidolgozását két megbeszélés előzte meg az interjúkon kívül. Sajnálatos, hogy a cigány kisebbségi önkormányzat – ígérete ellenére – nem tudott eredményes megbeszélést megszervezni.

5. A programok elfogadása, megerősítése lakossági véleménynyilvánítás útján

A program lakossági megerősítése személyes interjúk és 3 megbeszélésen történt. A programot és intézkedéseit a megjelentek elfogadták, elsősorban a mezőgazdasági ágazat jelenlegi helyzetét tartották aggasztónak, és várnak a jobbításhoz kormányzati segítséget.

Települések jellemzése

A Sarkadi Kistérség 11 településből áll, központja Sarkad város. Békés megye Észak-keleti, a román határ mentén elterülő kistérség területe 57,1 km², lakosainak száma 23.863, népsűrűsége 41,8 fő/ km². A vizsgált településcsoport a megye területének egytizedét foglalja el, keletről Románia, délről a Gyulai Kistérség, északról a Berettyóújfalui Kistérség, nyugatról a Szeghalmi Kistérség és a Békési Kistérség határolja.

A települések közül egyedüli város Sarkad 10.000 fő feletti lakosságszámmal, 0-499 fő közötti település 1 – Újszalonta –; 500-999 fő közötti település 3 – Biharugra, Geszt, Körösnagyharsány –; 1000-1999 fő közötti település 4 – Kötegyán, Mezőgyán, Sarkadkeresztúr, Zsadány –; 2000-4999 fő közötti település 2 – Méhkerék, Okány.

Biharugra

A település Békés megye Észak-keleti szegletében fekszik, lakosainak száma folyamatosan csökken. Míg a lakónépesség 1994-ben 1258 fő, 2001-ben 1085 fő volt, 2007-ben már csak 932 fő, az évi átlagos lakónépesség fogyás 20 fő fölötti. A jelenlegi lakónépesség fele nyugdíjas, alacsony, mezőgazdasági munka utáni nyugdíjjal az álláskeresők száma 161. A munkavállalási lehetőség a rendszerváltás óta rendkívüli módon lecsökkent a településen, a legnagyobb foglalkoztató az önkormányzat. A környék hasonló helyzetű, munkalehetőség a közelben nincs. A víz és gázhálózat, villamos energia hálózat az infrastrukturális jellegű igényeket kielégíti. Vezetékes szennyvízhálózat nincs a településen. A település úthálózata és a településre vezető utak minősége nem kielégítő.

A település lakói hagyományosan a mezőgazdasági tevékenységből éltek annak ellenére, hogy a termőhelyi adottságok a megyei átlagnál rosszabbak. A település területének jelentős része természetvédelmi terület, a Körös-Maros Nemzeti Park nagy hangsúlyt fektet a természeti értékek óvására, bemutatására (tanösvény).

Geszt

Földrajzi elhelyezkedés szempontjából Békés megye Észak-keleti részén elterülő, román határ menti zsáktelepülés. A lakónépesség 1994-ben 911 fő volt, 2001-ben 865 fő, 2007-ben már csak 780 fő. A lakosságfogyás állandósult, amiben mind a természetes fogyás, mind az elvándorlásból adódó veszteség szerepet játszott. A jelenlegi lakosság bő harmada nyugdíjas – alacsony nyugdíjjal –, a hivatalos álláskeresők száma 128. A rendszerváltás előtt a lakosság egy része a mezőgazdaságból élt, másik része jellemzően „eljáró” munkavállaló volt, elsősorban gyulai és békéscsabai üzemekben. A rendszerváltás után az „eljárási” lehetőség beszűkült, rendkívül kevés a munkalehetőség. A víz-, gáz-, villamos energia hálózat a szükségleteket kielégíti. Vezetékes szennyvíz-hálózat nincs a településen. A községben jelentős számú roma kisebbség él halmozottan hátrányos helyzetben.

A termőhelyi adottságok a megyei adottságoknál rosszabbak, jelentős a természetvédelmi terület aránya.

Körösnyárharsány

Román határmenti település a megye Észak-keleti részében. 1994-ben a lakónépesség 680 fő volt, 2001-ben 698 fő, 2007-ben 584 fő. Mint a számokból kitűnik, a község 2001-ig „jól tartotta” magát, ezután a fogyás mértéke felgyorsult. Nyugdíjas 279 fő, ez a lakosság közel fele, az álláskeresők száma 165 fő. A település lakóinak egy része a rendszerváltás előtt nem talált helyben munkát, jelentős távolságra lévő munkahelyekre voltak kénytelenek bejárni.

A rendszerváltást követő foglalkoztatás-romlás a település lakóit az átlagosnál is hátrányosabban érintette. A víz-, gáz-, villamos energia hálózat kiépített, a szükségleteket kielégíti. Vezetékes szennyvíz-hálózat nincs kiépítve. A település megközelítése közúton és vasúton is körülményes.

Kötegyán

A román határ menti település a Sarkad Kistérség központjától alig 10 km-re fekszik. 1994-ben a lakosainak száma 1650 fő, 2001-ben 1598 fő, 2007-ben 1446 fő volt, az átlagos évi lakosságfogyás 15 fő. A lakosság létszámából 610 fő nyugdíjas, - jellemzően alacsony összegű nyugdíjjal – az álláskeresők száma 145. Mint az egész kistérségre, a településre is jellemző a városokban – Gyula, Békéscsaba – történő munkavállalás. A közelmúlt városi munkahely-leépítése elsősorban az ilyen bejáró munkavállalókat érintette. A település víz-, gáz-, villamos energia hálózata kiépített, a szükségleteknek megfelelő. Vezetékes szennyvízhálózat nincs kiépítve. A település határában van a Békés megyei 3 határátkelő közül az egyik. A település vasútállomással is rendelkezik.

Méhkerék

A település a kistérség harmadik legnépesebb települése, közvetlenül a román határ mentén fekszik a róla elnevezett magyar-román határátkelő közelében. Lakosainak száma 1994-ben 2242 fő, 2001-ben 2323 fő, 2007-ben 2160 fő volt. Jellemzően román nemzetiségű település, jelentős szereppel bír a magyarországi román nemzetiség életében. Nyugdíjas a településen 879 fő – 40,7% – álláskereső 184 fő. A település lakói – a hatvanas évek óta – többsége intenzív zöldségfajtatással foglalkozik.

A település víz-, gáz-, villamos energia hálózata kiépített, a lakosság igényeit teljes mértékben kielégíti. Kiépített szennyvízhálózat nincs a településen.

Mezőgyán

A település Sarkadtól 20 km-re fekszik, 1994-ben 1357 fő, 2001-ben 1291 fő, 2007-ben 1146 fő volt a lakosok száma, átlagos éves csökkenés 15 fő. A lakosok közel 70%-a – 449 fő – nyugdíjas, az álláskeresők száma 178 fő. A lakosság jellemzően a környező városokban szerzett jövedelmet, azonban az utóbbi években ez a lehetőség gyakorlatilag megszűnt. A

település mezőgazdasági adottságai az átlagosnál gyengébbek, a jövedelmező gazdálkodás időjárás-kitérttsége szélsőséges. A településen jelentős számú roma kisebbség él, többszörösen hátrányos helyzetben.

A település víz-, gáz-, villamos energia hálózata kiépített, a szükségletet kielégíti. Kiépített szennyvízhálózat a településen nincs.

Okány

A település a kistérség második legnagyobb lakónépességével bír, a kistérség Észak-nyugati részén, Sarkadtól 18 km-re fekszik. Lakónépessége 1994-ben 3123 fő, 2001-ben 2993 fő, 2007-ben 2743 fő volt, átlagos éves lakónépesség csökkenés 27 fő, az egyik legmagasabb a kistérségben. A lakosság 34%-a – 935 fő – nyugdíjas, az álláskeresők száma 265 fő. A település mezőgazdasági adottságai átlagosak. A településen jelentős számú roma kisebbség él. A víz-, gáz-, villamos energia hálózat kiépített, a lakossági igényeket kielégíti. Szennyvízhálózat nincs kiépítve.

Sarkad

A kistérség egyetlen városa – egyben a kistérség központja – a megye keleti részén, nem messze a román határtól terül el. Lakónépessége 1994-ben 11.126 fő, 2001-ben 10.929 fő, 2007-ben 10.619 fő volt, éves átlagos lakónépesség-fogyás 36 fő. Sarkad népességfogyási mutatója a kistérségi átlagnál magasabb, ami azt jelzi, hogy a város, mint kistérségi központ hasonló gondokkal küzd, mint a többi kistérségi település. A lakosság 35%-a nyugdíjas, – 3799 fő – az álláskeresők száma 762 fő, jelentős számú a roma lakosság. A rendszerváltásig a legnagyobb munkaerő-foglalkoztató a Sarkadi Cukorgyár volt, illetve a környező városokban – Békéscsaba, Gyula – történő munkavállalás. A Sarkadi Cukorgyár bezárása a város munkavállalási lehetőségében nagy törést okozott, melyet azóta sem tudott „kiheverni”. Legnagyobb munkaerő-foglalkoztató az Önkormányzat és intézményei.

A rendszeres tömegközlekedés – vasút, autóbusz – a bejárást lehetővé teszi mind a megyeszékhelyre, mind a közeli Gyulára. A lakosság jelentős része él az átlagnál rosszabb körülmények között, így a mezőgazdasági és cukorgyári munka révén nyugdíjaztatottak a minimális nyugdíj miatt, a jelentős számú fogyatékos, megváltozott munkaképességű, szenvedélybeteg, hátrányos helyzetben lévő roma kisebbség. A településen az ivóvíz-, gáz-, villamos és szennyvíz-hálózat kiépített, a 4320 lakás ivóvíz és villamos energia szempontjából teljes mértékben ellátott, a szennyvízhálózatba bekötött lakások aránya 60%, a gázfogyasztóké 88%.

Sarkadkeresztúr

A település lakónépessége 1994-ben 1905 fő volt, 2004-ben 1877 fő, 2007-ben 1647 fő, éves átlagos népességfogyás 18 fő. A lakosság 40%-a nyugdíjas, – 650 fő – az álláskeresők száma 229 fő. A település mezőgazdasági termőhelyi adottságai kedvezőtlenek, a mezőgazdaságból a szikes talajok miatt nehéz a megélhetés. A lakosság – amíg igény volt a munkaerőre – Gyulára, Békéscsabára, a környező településekre jártak el dolgozni. A víz-,

gáz-, villamos energia hálózat kiépített, a lakossági igényeket kielégíti. A szennyvízhálózat nincs kiépítve.

Újszalonta

A román határ mellett fekvő zsáktelepülés a megye és a kistérség legkisebb létszámú települése. Lakónépessége 1994-ben 134 fő, 2001-ben 141 fő, 2007-ben 114 fő volt. 2001-ben azon kevés településekhez tartozott, ahol nem volt népességfogyás, sőt relatíve jelentős – 12 fő – népességnövekedést regisztráltak. A 75 lakásos település kiépített víz-, gáz-, villamos energia hálózattal rendelkezik, szennyvízhálózat nincs kiépítve. Nyugdíjas 65 fő, a lakosság 57%-a, az álláskeresők száma 20 fő. A település gazdasági és társadalmi vonatkozásban is többszörösen hátrányos, óvodai, iskolai lehetőséggel nem rendelkezik.

Zsadány

A megye Észak-keleti, a kistérség északi részén fekvő település. Lakossága 1994-ben 1824 fő, 2001-ben 1813, 2007-ben 1692 fő volt, éves átlagos népességcsökkenése 10 fő. A településen 578 nyugdíjas, a lakosság 34%-a él, az álláskeresők száma 266 fő. Az ivóvíz-, villamos energia-, gázvezeték hálózat kiépített, a lakossági igényeket kielégíti. Kiépített szennyvízhálózat nincs. A település külterületének jelentős része természetvédelmi terület, mely a Körös-Maros Nemzeti Parkhoz tartozik. Lakosságának meghatározó része a rendszerváltás előtt a mezőgazdaságból élt, illetve a környező városok üzemeiben dolgozott.

SWOT analízis

1. Swot elemzés

1.1. Természeti erőforrások

Erősségek

- A természeti környezet változatossága
- Vegetációs periódus hosszúsága
- Napfényes órák magas száma, a hőösszeg magas értéke
- Élővízfolyás, holtágak, tavak rendszere
- Jelentős védett természeti értékek (Körös-Maros Nemzeti Park, egyedi tájérték)
- Apróvad állomány, sokszínű madárvilág
- Extenzív, környezetkímélő gazdálkodásra alkalmas terület
- Egyes területeken kiépített öntözőrendszer, öntözési lehetőség (zöldségtermesztés)
- Természet érintetlensége egyes területeken

Gyengeségek

- Ár- és belvíz veszélyeztetettség
- Szikesedésre hajlamos, kötött talajok
- A szántók közepes vagy gyengébb termőképessége
- Alacsony erdőszűlség
- vízminőségi problémák
- Határterületek korlátozott használata, országhatár menti elhelyezkedés
- Jelentős egyenlőtlenségek a kistérségen belül
- Kevés kiemelkedő turisztikai látványosság
- Műemlékek hiánya

Lehetőségek

- EU tagságból fakadó határon átnyúló területek egysége
- Határon átnyúló természetvédelem és turizmusfejlesztés
- Táj, sport- és falusi turizmusfejlesztés
- Kihasztnátlan rét- és legelőterületeken extenzív állattartás
- Felszíni vízpótlás rendezése, turista célú, öntözéses jellegű hasznosítás
- Halászati és vadászati fejlesztés
- Alternatív energiaforrások fejlesztése
- Tájhoz illő agrárszerkezet kialakítása
- Termőhelyi adottságnak megfelelő termelési szerkezet kialakítása (erdősítés, gyepesítés, kertészet)

Veszélyek

- Meglévő biológiai sokszínűség eltűnése (romániai ökofolyosó sérülése, stb.)
- Külső környezeti ártalmak térségbe való betörése
- A természeti védelem alá helyezett területek irracionális növelése
- Talajok további szerkezeti romlása, szikesedése, soványosodása
- Árvízveszély, belvizesedés, aszálykárok, szélsőséges időjárási tényezők erősödése
- Kívánatos fejlesztések elmaradása

A **Természeti erőforrások** értékelése alapján a Kistérség kedvező ökológiai feltételekkel rendelkezik, mely a minimális környezetszennyezés mellett kedvező lehetőséget ad a kitérőre eredményezhető ökotermesztésre, és az Agrár-környezetgazdálkodási Programban való részvételre. A természeti adottságok, a vidéki táj szépsége lehetőséget teremt a vidéki turisztika fejlesztéséhez határon túli és szomszédos kistérségi együttműködés mellett.

Mind az ivóvíz, mind pedig a felszíni vizek szennyezettségét a mezőgazdasági termelés környezetkímélő módszereinek általános kiterjesztésével lehet korlátozni.

A Kistérség természeti adottságai indokolják a mezőgazdaságban végrehajtandó szerkezetváltást, a termőhelyi adottságokhoz igazodó gazdálkodási forma visszaállítását a nagyüzemi művelés előtti állapotnak megfelelően. A természeti erőforrások felértékelődése a vidékfejlesztési lehetőségek kihasználásától a vidéken nyújtható és elérhető szolgáltatások fejlesztésétől várható, ehhez a szomszédos kistérségekkel való szorosabb együttműködés (határon is átnyúló is) szükséges.

1.2. Gazdasági erőforrások

Erősségek

- Eredményesen gazdálkodó agrárvállalkozók
- Kialakult magántulajdonú gazdálkodói struktúra
- Változatos üzemméretek és formák
- Feléleszthető népi mesterségek, háziipar
- Falusi turizmus és szállásadás kezdeményei, szervezete
- Térségi termelésre hatással lévő integrátorok (térségen kívüli) közeli jelenléte
- Agrártermelés sokszínűsége
- Meglévő gazdálkodási infrastruktúra (tárolók, majorok, épületállomány, közmű)
- Határmenti potenciális tranzitszerep
- Működő Ipari Park (Sarkad)
- Ipari kisvállalkozások
- Kialakult szolgáltatói, kereskedelmi hálózatok

Gyengeségek

- Alacsony szintű termelési eszközellátottság
- Elaprózott birtokrendszer
- Többnyire egyoldalú, leegyszerűsített termelésszerkezet
- Ipari és szolgáltatói vállalkozások alacsony száma
- Kistermelők piaci kiszolgáltatottsága
- Akut tőkehiány, csekély külső befektetői érdeklődés
- Nyersárutermelés elsődlegessége, esetleg alacsony feldolgozási szint
- Elégtelen szövetkezési, együttműködési hajlam
- Kismértékű innovativitás
- Piaci, gazdasági információk hiánya
- Minőségbiztosítás hiányosságai
- Forráshiányos önkormányzatok
- Piacképes agrárszerkezeti hiányosságok
- Infrastrukturális fejlesztés hiánya
- Önellátásra termelő mezőgazdasági szereplők magas aránya
- Mezőgazdasági vertikális integráció hiánya
- Ipari kibocsátás alacsony szintje
- Kistérségi kohézió hiánya
- Szociális támogatottak magas aránya

Lehetőségek

- Árutermelő magángazdaságok önerős fejlődésre alkalmassá tétele
- A határon túli gazdasági együttműködés feltételeinek javítása (határnyitás, szállítási útvonalak helyreállítása)
- Logisztikai bázis kialakítása a térségben
- KKV-k erősítése
- Kis- és középvállalkozások élelmiszer-feldolgozási lehetőségeinek kialakítása
- Vertikális integráció kialakítása
- Befektetők betelepítése, iparfejlesztés
- LHH forrás kedvező felhasználása

Veszélyek

- Dűlők és csatornák tulajdon és fenntartás-szabályozásának hiánya fokozza a belvízkár lehetőségét
- Állandósult népességfogyás
- A térségből a tőke és egyéb anyagi érték folyamatos kivonása
- A gazdaságilag inaktív munkán, gazdaságon, társadalmon kívülre kerülése
- A halmozódott hátrányok (tőke-, vagyon-, munka- és lehetőséghiány) és a településromlás erősödése
- A szegényes környezet nagyobb vállalkozás-kockázati tényezőinek erősödése
- Térségi fejlesztések elmaradása, térségi leszakadás erősödése, gyengeségek konzerválódása
- Agrártermelés koncentrációja miatti munkanélküliség növekedése
- Gazdasági recesszió elhúzódó negatív hatása
- Munkahelyek számának csökkenése

A **Gazdasági erőforrások** reális értékelése meghatározó a Kistérség jövője szempontjából, hiszen ha ezen a téren nem indul el a fejlődés, akkor a Helyzetértékelés című fejezetben leírt negatív tendenciák tovább folytatódnak egy-egy település elnéptelenedését eredményezve.

A Kistérség adottságaira építetten egyelőre a húzó ágazat mindenképpen a mezőgazdaság lesz, mellette növelni szükséges a szolgáltatói szférát, illetve kedvező feltételeket – felkészült, szakképesített munkaerő – teremtve a feldolgozó szféra térnyerését.

A kis- és középvállalkozói kört fel kell erősíteni úgy, hogy a mezőgazdasági alapanyag-előállítás mellett jelenjen meg ezen alapanyagokra épülő feldolgozó ágazat, mely megakadályozhatja a térségi GDP kivonását.

A helyi szolgáltatói szféra helyi felerősödése, a feléleszthető népi mesterségek háziipari jellegű fejlesztése az idelátogató turisták kiszolgálói bázisát is megteremtheti, növelve a kistérség jövedelmi forrásait.

1.3. Humán erőforrások

Erősségek

- Kiépített alapfokú humán intézményrendszer
- Gimnáziumi és további szakiskolai intézményi infrastruktúra a kistérségben, vagy ahhoz közel
- Aktív, kezdeményező, együttműködésre hajlamos önkormányzatok
- Meglévő, fejlődő önkormányzati, civil és vállalkozói, határon túli kapcsolatok
- Agráriumhoz kötődő termelési ismeretek
- Jelentős számú nemzetiségi lakosság, kulturális sokszínűség
- Szakképzett munkaerő

Gyengeségek

- Pesszimista önértékelés
- Térségen belül szűk területű szakképzés
- Civil szervezetek kohéziójának hiánya
- Idegen nyelvek ismeretének hiánya
- Informatikai alapok hiánya
- Negatív demográfiai mutatók
- Folyamatosan elöregedő népesség
- Magas munkanélküliség
- Iskolai végzettség és munkaerő-piaci igény összhangjának hiánya
- Alacsony vállalkozói hajlandóság
- Hagyományos termelészemplélet
- Vállalkozási ismeretek hiányosságai
- Roma aktivitás hiánya
- Képzett munkaerő elvándorlása
- Felsőfokú végzettségűek elhagyják szülőföldjüket
- Alacsony iskolázottságú munkaerő
- Oktatási és egészségügyi rendszer elmaradottsága

Lehetőségek

- A humán erőforrásokat szolgáló intézményrendszer igazítása a munkaerő-piaci igényekhez
- Regionális civil és közösségi szervezetek bevonása a térség fejlesztésébe (LEADER)
- Jó példák/modellek terjesztésére
- Térségen kívüli erőforrások bevonása, pályázati lehetőségek kihasználása
- Információs források fejlesztése, e-információ
- Kistérségi marketing
- Átképzések, továbbképzések
- Fiatal értelmiség letelepítése kedvezmények biztosításával
- Képzetlen munkaerő munkaerő-piaci igényeknek megfelelő képzése

Veszélyek

- Munkaerő mobilitás hiánya
- A kvalifikált humán erőforrás egyenlőtlen területi elhelyezkedése
- A humán erőforrások térségből történő elvándorlása, kivonása
- A térség népességmegtartó képességének további romlása
- A térség tágabb környezetében betöltött közéleti súlyának csökkenése
- 1 település = 1 iskola viszony pénzügyi-jogi szabályainak kedvezőtlen alakulása, iskolák megszűnése településeken
- Munkaerő-piaci igények szempontjából alulképzettség vagy túlképzettség
- Kistérségi imázs hiánya
- Kistérségen belüli települések rivalizálásának veszélye
- Magánzféra érdektelensége a befektetések iránt
- Munkanélküliség, mint életforma
- Iskolák bezárása
- Tömeges elvándorlás

A kistérségi hátrányos helyzet negatív hatásainak jelentős csökkenése a humán erőforrások fejlesztésével érhető el elsősorban. Társadalmi szempontból fontos, hogy a felnövő nemzedékek helyben találják meg boldogulásukat.

Ennek alapja a helyi életkörülmények javulása mellett a szakképzett munkaerő rendelkezésre állásának megteremtése a gazdasági fellendülés idejére. A többszörösen hátrányos helyzetűek, a roma kisebbség képzése kiemelt szerepet kell, hogy kapjon. Nagyon sok közösségi szerveződés nemcsak anyagiak kérdése, hanem az itt élők közösségi szellemére, lokálpatriotizmusára építetten fejleszthető. Ebben a helyi civil szervezetek szerepe meghatározó.

1.4. Műszaki infrastruktúra erőforrások

Erősségek

- Belterületeken megoldott egészséges ivóvíz szolgáltatás
- Kiépült vezetékes földgázszolgáltatás
- Jó telefonellátottság
- Fejleszhető határállomások
- Kialakult felszíni vízrendszer-hálózatok
- Vezetékes szennyvízhálózat kiépítése Sarkadon
- Szilárd hulladék gyűjtésének kiépített rendszere
- Kiépített szociális alapellátási szolgáltatások

Lehetőségek

- A térség elérhetőségének javítása a közúthálózat hiányzó elemeinek és a főútra való bekötésének megépítésével
- Kétoldalú megállapodással határátkelők nyitása (Körösnagyharsány - Körösszeg, Geszt - Cséffa)
- Nagyvárad - (Körösnagyharsány) - Gyoma között a vasút helyreállítása a magyar és román fővonalak közötti kapcsolat létesítése
- A telekommunikációs rendszer digitalizálása és informatikai szintű kiépítése
- A felszíni vízutánpótlás stabilitásának megteremtése
- Vállalkozási és turisztikai infrastruktúra fejlesztése
- Épített környezeti érték - és hagyományőrző kulturális, turisztikai hasznosítása

Gyengeségek

- Zsákfalvak, közlekedési "perem"-helyzet
- Közúti közlekedési hálózatok jelentős hiányosságai és minőségi problémái
- Vasút hálózat hiányosságai és avult műszaki állapota
- Szennyvíz csatornázás hiánya
- Mezőgazdasági utak időjárásfüggő használhatósága, kiépíttlensége
- Szilárd hulladék-ártalmatlanítás regionális szintű megoldatlansága
- Hiányos térségi média és információháló
- Leértékelődött ingatlanállomány
- Internet ellátottság hiányai

- Települések összefogásával létrehozott szilárd és folyékony hulladékkezelés

Veszélyek

- A térség elérése nehezedik a MÁV pálya-hálózatának tervezett csökkentése miatt
- A közúti főhálózati kapcsolatok kiépítése elmarad
- A határok bemerevedése (Schengeni egyezmény szerinti működés)
- A térség gazdasági és társadalmi marginalizálódása
- Egészséges és esztétikus települési környezet kialakításához szükséges támogatás hiánya
- A térség szilárd és folyékony hulladékkezelésének elmaradása miatti környezeti károsodás

- A vállalkozás élénkítés eszközeinek hiányában infrastruktúra kialakításának elmaradása
- Belvívészély növekedése
- Saját tőke hiánya a fejlesztési pályázatokhoz

A **Műszaki infrastruktúra** helyzete magán viseli az elmúlt évtizedek határmentiségéből adódó hátrányokat. Románia EU tagsága elsősorban a határmenti közlekedés fejlesztésében jelenthet előnyöket a kistérség számára.

A vasúti és közúti közlekedés fejlesztése szükségszerű, mely hatékony, összefogott lobbyzást igényel. A folyékony kommunális hulladék a szennyvízhálózat kiépítetlensége miatt komoly probléma.

Problémák és lehetőségek

A kistérség lakosainak megállapításai a térségi problémák és megoldási lehetőségek tekintetében (interjúk alapján)

I. Csoport: Életkörülmények

Problémák

- A kívánatostól elmaradt infrastruktúra
- Kedvezőtlen demográfia és szociális folyamatok – népességfogyás, elöregedés, fiatalok elvándorlása
- Közszolgáltatók szolgáltatásaihoz való hozzájárulás egyenlőtlenségei
- Akut munkanélküliség
- Lakosság átlagosnál kedvezőtlenebb egészségügyi állapota
- Szétszakadt rokon kapcsolatok
- Megromlott közbiztonság
- Jelentős számú hátrányos helyzetű roma kisebbség
- Víztisztaság-javítás szükségessége – Zsadány és környéke
- Szennyvízgyűjtés problémája
- Szerves hulladékok gyűjtése, felhasználása
- Állati eredetű hulladékok elhelyezésének problémája
- Állattartó telepek – hígtrágya környezetbarát elhelyezése
- Önkormányzati állattartási szabályok szigorúsága a ház körüli állattartásnál
- Vészes lakossági eladósodás – ingatlanok leértékelődése
- Roma érintettség, diszkrimináció veszélye

Lehetőségek

- Határon átnyúló önkormányzati, vállalkozói, civil együttműködések
- Kistérségből elköltözöttek lokálpatriotizmusa
- Komplex szociális ellátó program megvalósításainak kistérségi kezdeményezése
- Lakosság egészségi állapotának javítása, ellátórendszerek fejlesztése
- Rekreáció, gerontológiai szolgáltatás
- Rendőrség, polgárőrség és lakosság együttműködése
- Kommunális hulladékgazdálkodás – Kistérségi komplexitás
- Szelektív hulladékgyűjtés megléte
- Táj- és település rehabilitáció
- Civil szervezetek határon átnyúló kapcsolatai

II. Csoport: Munkahely megtartás, munkahelybővítés, a kis- és középvállalkozások erősítése

Problémák

- Agrárhangsúlyos gazdasági szerkezet
- Termőhelyi adottság és termelési szerkezet nem kellő összhangja
- Versenyhátrány kedvezőtlen elérhetőség miatt – megyei, kistérségi – gyorsforgalmi kapcsolat hiánya
- Versenyszféra elmaradt beruházásai
- Elmaradott infrastruktúra
- Nem kellően képzett humán erőforrás
- Termásvízkinccs – turizmus és kertészeti hasznosításának elmaradása
- Folyamatos GDP csökkenés
- Alacsony az egy lakosra jutó termelési érték – az országos fele
- Készségorientált versenyképes tudást biztosító képzés hiányosságai
- Agrárpiacon kiszolgáltatottság

Lehetőségek

- Öko-gazdálkodás meglévő lehetősége
- Munkaerő tartalék
- Öko-gazdálkodás fejlesztése
- Határmenti kapcsolatok megléte
- Schengeni határ eltolódása, felkészülés a határ megszűnésére, átjárhatóságára
- Mezőgazdasági termékek piacra jutási esélyének növekedése
- Tiszta környezet, mint termékszarmazási védjegy
- Határ két oldalának „összekötése” – úthálózat, vízgazdálkodás – után a piacok elérhetőségének lehetősége nő
- Belső, külső közlekedési kapcsolatok fejlesztése
- Ráhatás a szakképzésre – gyakorlati képzőhelyek növelése által
- Inkubátorház, ipari park fejlesztése
- Megújuló energiaforrások – biomassa, szélenergia, biodízel
- Bio és speciális termékek arányának növelése
- Termelői, feldolgozó képzésekkel szakmai, vállalkozói tudásnövelés
- Szomszéd kistérségekkel való kapcsolat erősítése – határon belül, kívül
- Integrációban üzemeltetett feldolgozó üzem, elsősorban kertészeti termékekre
- Piacszervező szolgálat – piaci információk, termékgazdák orientálása
- Közmunka termelőmunkává történő átvezetése
- Célzott áttelepítő kezdeményezések – KKV – a fejlett régiókból
- Proaktív jellegű önkormányzati kezdeményezés – telephely, munkaerő, ösztönző támogatási feltételek
- Ipari ingatlanok kialakítása, önkormányzati felépítés (állami forrásból) – bérbeadás, inkubátorház üzemeltetése
- Gazdasági kapcsolatok határmenti erősítése
- Mezőgazdasági szerves-anyag brikettálása, pelletálása
- Munkaerő-foglalkoztatottság szempontjából kedvezőtlen mezőgazdasági termelési szerkezet

III. Csoport: Turizmus, vendéglátás fejlesztésével kapcsolatos lakossági felvetések

Problémák

- Programiroda hiánya
- Aktív turizmushoz szükséges szállás és humánerőforrás-fejlesztés szükségessége
- Víziturizmus – szabad strand, horgászat, vízi sportok, vízparti üdülés, csónakázás infrastruktúrájának fejletlensége
- Kerékpáros turizmust szolgáló – kerékpárút-hálózatok, túravonalak, szervizek, kölcsönzés, forgalmazás hiányosságai

Lehetőségek

- Tiszta környezet
- Termálfürdő
- Falusi turizmus lehetősége
- Társadalmi, kulturális sokszínűség
- Határmentiségből adódó határon átnyúló kapcsolatok
- Gyógy- és egészségturizmus – termálfürdő megvalósítása révén
- Turisztikai programcsomagok
- Nyaralótulajdonosok részére a vendéglátás tudnivalóiról
- Közös marketing, programok a szomszédos bel- és határon túli kistérségekkel
- Térségi szálláshely-klaszter
- Nemzeti Park természetvédelmi kincseinek kihasználása – Biharugra, Zsadány
- Geszt – épített örökség felújítása
- Lovas turizmus – útvonalak, fogatok, lovagolás, hagyományörzés megléte
- Vadászturizmus – apróvad hagyományai
- Horgász turizmus megléte
- Kulturális turizmus megléte
- Turizmusok összefogása – csomagelemek együttese
- Sebes-Körös part menti kerékpárút kialakítása
- Bihari Madárvárta Biharugra, Kisvátyoni tanösvény – természetvédelmi területen
- Kéktúra útvonal: Szarvas-Dévaványa-Vésztő-Biharugra; Körös-Maros Nemzeti Park-Biharugra; Geszt, Körösnagyharsány, Mezőgyán, Zsadány 8000 ha, Vátyoni erdők – élő korhány vízfolyás megléte

Prioritások

A felzárkóztatási program központi céljai

1. A 2011. évi magyar-román **határ átjárhatósága** egyrészt megszünteti a kistérség elzártságát, némely településének zsáktelepülés jellegét. A határ által mesterségesen szétválasztott területek visszakapják természeti egységüket. A kistérség számára közelebb kerülő nagyvárosi piacok elsősorban a mezőgazdasági termékek számára nyújtanak kedvező lehetőséget. A határ átjárhatósága a kistérség munkavállalói részére a határ túloldalán is biztosíthat munkát, illetve a kistérségi inkubátorházak vállalkozói számára megrendeléseket. A kedvezően megváltozott helyzet összehangolt, széleskörű kistérségi kezelése szükséges.

2. A 2010-ben megalakult kormány a **kis- és középvállalkozások** kiemelt segítségét határozta el, ennek érdekében a kedvező hitellehetőségek biztosítása elkezdődött (Széchenyi kártya válfajai, Széchenyi program meghirdetése).

A vállalkozói aktivitás a kistérségben alacsony. A megnyíló piacbővülési lehetőségek, a vállalkozások működésének helyt adó inkubátorházak és a KKV-k kormányzati támogatása által olyan kedvező helyzet alakulhat ki, melyek a kistérség számára rendkívül fontos vállalkozások számát jelentősen növeli. Szükséges a kapcsolódó feltételek – klaszterek, marketing, informatika, képzés, stb. kistérségi szintű megteremtése is.

3. Az **agrárágazatban** mind az új kormányzati politika, mint az EU Közös Agrárpolitikája a családi/farm jellegű gazdálkodás támogatását célozza meg. A kistérség termelési szerkezete jelenleg ezzel nincs összhangban. Ennek elsődleges oka az élelmiszeripar országos és megyei összeomlása, a külföldi élelmiszeripari termékek kereskedelmi túlsúlya, a felvevőpiac hiányosságai, hektikus piaci árviszonyok, az alapanyag-előállítók kiszolgáltatottsága, illetve tőkeszegénysége, összefogási hiányosságai.

A termelési szerkezet gyökeres átalakítására van szükség azért, hogy az agrárium termelése a termőhelyi adottságok lehetőségeivel szinkronban legyen. (Intenzív és extenzív szántóföldi, kertészeti, állattenyésztési, gyeperdőgazdálkodási tevékenység). A kistérségi szintű koordinálás.

4. A kistérség **tiszta környezete** olyan érték, mely megőrzése kiemelt feladat, mert közvetlenül és áttételesen is hasznot hoz a kistérség számára. Így a mezőgazdasági termelés területén – agrár-környezetgazdálkodási programok, – illetve a turizmus szempontjából – Nemzeti Park, a turizmus különböző válfajai, természetjárás. A tiszta környezet – mint adottság – egyre inkább felértékelődik, a kistérség megismerésében

marketing lehetőséget, a gazdálkodási ágazat tekintetében tevékenységi diverzifikációt jelent.

5. Az életkörülményekben meglévő országos eltérések az utóbbi években nemhogy kiegyenlítődnének, hanem egyre inkább mélyülnek. Az **élhetőbb kistérség** megvalósítása érdekében kistérségi szintű feladat a közlekedési infrastruktúra fejlesztése, – elsősorban a közúti, de lobbyzás révén a vasúti is – a humán infrastruktúra fejlesztése – egészségügyi és oktatásügyi infrastruktúra, valamint eszközellátás –, illetve a keletkezett folyékony kommunális hulladék (szennyvíz) környezetkímélő kezelése. A kistérség lakosainak előregedése általános, szükséges a szakosított ápolást, gondozást nyújtó intézmény kialakítása. Egészségügyi ellátást, rekreációt szolgáló termálvizes központ kialakítása – a lefojtott termálkutak egyikére alapozva.

6. Hátrányos helyzetűek, romák társadalmi beilleszkedésének segítése

A rendszerváltás megszüntette a névlegesen meglévő teljes munkaerő-foglalkoztatást, a munkahelyen belüli „munkanélküliséget”. A munkaerő-piacról történő kikerülés nem átmeneti, hanem hosszútávra szóló lett, ami nemcsak az érintettre, hanem annak családjára és környezetére is a társadalmi normákkal ellentétes viselkedést váltott ki. A nem kívánatos viselkedés szinte minden korosztályban – óvodástól a felnőttekig – beilleszkedési, viselkedési, munkavállalási zavarokat okoz. Amennyiben a helyzet megváltoztatására kiemelt program keretében nem kerül sor, a problémák nemcsak konzerválódnak, hanem hatványozódnak. Az új kormány első intézkedései bizonyítják, hogy a probléma kezelése társadalmilag is szükséges és támogatott.

7. A **turisztikai fejlesztések** csak kistérségi összhangban képzelhetőek el egyrészt azért, mert a természeti értékek a kistérség különböző részein helyezkednek el, másrészt a kistérség turisztikai lehetőségeinek tárháza nem olyan bőséges, hogy a kistérségen belüli konkurencia kialakuljon. A meglévő turisztikai lehetőségek bővítése mellett a gasztronómiai turizmus fejlődését az öko-termesztés bővülése, a hagyományok felújítása, a kézműipari tradíció felélesztése segítheti.

Prioritások

- I. Prioritás: Élhetőbb kistérség**
- II. Prioritás: Munkahely megtartás, munkahelybővítés, kis- és középvállalkozások erősítése**
- III. Prioritás: Turizmus, vendéglátás fejlesztése**

I. Prioritás: Élhetőbb kistérség

1. Alprogram: Infrastruktúra fejlesztése

Intézkedések

- 1.1. Ivóvízellátás – arzénmentesítés
- 1.2. Szennyvízhálózat, szennyvíztisztítás
- 1.3. Közúthálózat fejlesztése
- 1.4. Vasúti közlekedés fejlesztése
- 1.5. Egészségügyi ellátás infrastruktúrájának fejlesztése
- 1.6. Óvodák, alapfokú képzőintézmények infrastruktúrájának fejlesztése
- 1.7. Természet- és környezetvédelem

2. Alprogram: Humán erőforrás fejlesztése

Intézkedések

- 2.1. Óvodai, alapfokú iskolai képzés humán erőforrásának kistérségi szintű szervezése
- 2.2. Felnőttképzés, átképzés
- 2.3. Életminőséget alakító programok
- 2.4. Roma és hátrányos helyzetűek speciális programja
  - 2.4.1. Alapképzettség megszerzése
  - 2.4.2. Szakképzés, átképzés
  - 2.4.3. Életmód, közösségi életvitel
  - 2.4.4. Hagyományos kézműves tevékenységek
  - 2.4.5. Tehetség gondozás
  - 2.4.6. Egészségügyi ismeretek
  - 2.4.7. Szociális földprogram – gazdálkodási ismeretek
- 2.5. Kistérségi értelmiségi utánpótlás segítése
- 2.6. Vállalkozók tanfolyami képzése
- 2.7. Kistérségi rendezvények, konferenciák

II. Prioritás: Munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások megerősítése

1. Alprogram: Ipari, szolgáltatói ágazat fejlesztése

Intézkedések

- 1.1. Ipartelepítés elősegítése
- 1.2. Kertészeti termékek feldolgozása
- 1.3. Klaszterekhez történő csatlakozás
- 1.4. Helyi vállalkezési lehetőségek dinamizálása
- 1.5. Közmunka – „termelő munkává fejlesztése”
- 1.6. Megújuló energia előállításának fejlesztése

2. Alprogram: Mezőgazdaság

Intézkedések

Mezőgazdasági termelési szerkezet átalakítása

- 2.1. Erdősítés, gyepesítés
- 2.2. Szántóföldi és hajtatott kertészeti termelés fejlesztése
- 2.3. Kertművelés, kistérségi régiós értékesítés
- 2.4. Extenzív állattartás
- 2.5. Ökotermesztés
- 2.6. Megújuló energia alapanyag-termesztés
- 2.7. Gyümölcsfák telepítése, célirányos gyümölcsfelhasználás
- 2.8. Kisállattenyésztés fejlesztése
- 2.9. Értékesítő – beszerző - integráló szervezetek
- 2.10. Információs rendszer kialakítása
- 2.11. Bemutatók, mintagazdaság példamutató szerepnek erősítése
- 2.12. Országhatáron átnyúló együttműködések
- 2.13. Egészséges életmód, és a hozzá igazított helyi termelés
- 2.14. Az agrárium komplex fejlesztése

III. Prioritás: Turizmus, vendéglátás fejlesztése

Intézkedések

1. Idegenforgalmi infrastruktúra fejlesztése
2. Termálvíz hasznosítás, rekreációs lehetőségek fejlesztése
3. Horgásztavak, pihenőtavak kialakítása
4. Lovasturizmus fejlesztése
5. Folyóparti szabad strandok, vízisport-lehetőségek fejlesztése
6. Aktív turizmus fejlesztése
  - Ökoturizmus és természetjárás
  - Kerékpáros turizmus
  - Horgászturizmus
  - Vadászturizmus

Intézkedések

I. Prioritás: Élhetőbb kistérség

1. Alprogram: infrastruktúra fejlesztése

1.1. Ivóvízellátás – arzénmentesítés

Békés megye vezetékes ivóvizének jelentős része a megengedett EU arzénmérték többszörös mértékével terhelt. Az egészségre káros mérték megszüntetése ugyan EU előírás, az arzénmentesítés azonban késik. A kistérség is hasonló problémákkal küzd, és bár konkrét adatok az egészségkárosítás vonatkozásában nincsenek, az egészségkárosítástól való félelem is kedvezőtlen a kistérség megítélése szempontjából. A kistérség településeinek összefogása a változtatás érdekében megvan, a folyamatra történő ráhatásuk azonban kevésbé lehetséges.

1.2. Szennyvízhálózat, szennyvíztisztítás

A kistérség egésze mélyen fekvő, jellemzően magas talajvízű terület. Kiépített vezetékes szennyvízhálózat csak Sarkadon van, de itt sem teljes lefedettségben. A kistérség többi településén a szennyvíz szikkasztásos módon történő elhelyezése a jellemző. Mivel a vezetékes ivóvíz használata általános, a keletkezett szennyvíz kertekben történő elhelyezése nemcsak környezetszennyező, hanem káros mértékű talajvízszint-emelő hatású is, mely csapadékos időjárás esetén komoly átmeneti és maradandó kellemetlenséget, környezetkárosodást okoz. A települések lakólétszámához igazodó szennyvíz elhelyezési előírások szükségessé teszik a települések együttműködési lehetőségeinek átvilágítását, a közös szennyvíztisztítók, helyi megoldások kistérségi alkalmazását. Egyes települések kidolgozott tervekkel rendelkeznek, de pályázati lehetőségek híján a tervek megvalósítása késik. A szennyvíz környezetkárosító hatásának megszüntetése alapvető szükséglet!

1.3. Közúthálózat fejlesztése

A közúthálózat állapota általában rossz. Gondot okoz emellett a kistérség főútvonalaktól való nagy távolsága, némely helyen a településeket direkt módon összekötő utak hiánya. A jövő évben lehetővé váló közvetlen országhatár-átjárás szükségessé teszi – a román féllel egyeztetett módon – a történelmi utak kiépítését. Ennek a kistérségre vonatkozó megyei egyeztetése megtörtént (pl.: Körösújfalú). Az úthálózat állapota döntően hat a befektetői tőke megjelenésére, a közeli városokba való munkába bejárás lehetőségére, a turizmusra, a határon átnyúló együttműködésekre, piaci, értékesítési lehetőségekre. Az úthálózat állapota

jelentős hosszúságban kritikán aluli állapotban van, felújításukban több évtizedes a lemaradás.

1.4. Vasúti közlekedés fejlesztése

A közúti közlekedéshez hasonlóan problémás helyzetű. A karbantartások elmaradása miatt a közlekedés lelassult, a Vésztő-Körösnagyharsány vonal a közlekedés szüneteltetésére lett ítélve a fejlesztések helyett, holott magyar-román együttműködéssel a Körösnagyharsány-Vizesgyán (Tobolin) néhány kilométer hosszú hiány pótlása révén a kistérség északi része Nagyvárad több százezres nagyváros közelségébe kerülne. Mind a közút, mind a vasúti fejlesztés lehetőségét – a magas költségvonzat és a kistérség tőkeszegénysége miatt – csak a külső és felsőbb szintű döntéshozók meggyőzésével tudja a kistérség befolyásolni.

1.5. Egészségügyi ellátás infrastruktúrájának fejlesztése

Az egészségügyi ellátás helyzete meghatározó a lakosság közérzete szempontjából, ezen belül a járóbeteg-ellátás, egészségügyi szűrések helyzete, szakellátás, idősek rehabilitációs ellátása, háziorvos, fogorvos, védőnői ellátás, mentőállomás elérhetősége. Az egészségügyi ellátás fejlesztése kistérségi szinten indokolt, mert csak így biztosítható a települések esélyegyenlősége, illetve az egészségügyi fejlesztések pályázati lehetőségeinek kihasználása.

1.6. Óvodák, alapfokú képzőintézmények infrastruktúrájának fejlesztése

A csökkenő gyereklétszám, a fenntartási költségek állami támogatásának folyamatos leépülése a nevelési helyzet településenkénti újragondolását teszi szükségessé. Települések közötti együttműködésre, intézmények integrálására van példa, de ez még nem kistérségi szintű és egységes szervezési forma. A kistérségi szemléletű szükséges infrastruktúrafejlesztés nélkül sérül az esélyegyenlőség.

1.7. Természet- és környezetvédelem

A kistérség meglévő természeti értékeinek megmaradását a szakszerű természet és környezetvédelem, és az ehhez kapcsolódó szükséges infrastrukturális beruházások megvalósítása biztosítja. A Körös-Maros Nemzeti Park természetvédelmi területi érintettsége jelentős, tevékenységének példamutató kihatása lehet az egész kistérségre. Szükséges figyelembe venni az országhatár egységet megbontó hatását, és a határ átjárhatósága után a kettészakított, de egységet képező területek közös együttműködéssel történő kezelését.

1.8. Informatikai infrastruktúra fejlesztése

Az informatikai infrastruktúra helyzete egy-egy térség fejlődését alapvetően meghatározza. Ez vonatkozik a gazdaság, oktatás, hivatali, intézményi területekre egyaránt. Az informatika folyamatos és gyors fejlődésével megnyíló lehetőségek kihasználása folyamatos infrastruktúra-fejlesztést is feltételez.

2. Alprogram: Humán erőforrás fejlesztése

2.1. Óvodai, alapkú iskolai képzés humán erőforrásának kistérségi szintű szervezése

A kistérség jövőjét – a jövő nemzedékén át – az oktatás minősége alapvetően meghatározza. Az elvárt szintű képzés megvalósításához a pedagógusok szakmai tudásának folyamatos fejlesztésére is szükség van a megfelelő képzettséggel rendelkező pedagógusok számának biztosítása mellett. Országosan is egyre inkább tapasztalható, hogy a kisebb településekről a szülők a környező, nagyobb települések iskoláiba naponta, saját közlekedési eszközeikkel hordják be a tanulókat abban a tudatban, hogy ott jobb színvonalú képzést kapnak. Ez a kedvezőtlen folyamat a gyereklétszám kritikus szintje alá történő csökkenését eredményezi egy-egy településen. A kistérségi szintű képzésszervezés elébe mehet ilyen folyamatoknak, illetve a jelentkező pedagógushiány és többlet a pedagógusok utaztatása révén kiegyenlíthető.

2.2. Felnőttképzés, átképzés

Miközben a munkahely lehetőség beszűkülése miatt a munkanélküliség aránya a legmagasabb a rendszerváltás óta, egyre nő azon szakmák száma, melyek munkaerő-hiánnyal küzdenek. A nappali szakképzésben résztvevők lecsökkent száma miatt a szakképző intézmények némely szakmában a munkaerő-keresletet nem tudják kielégíteni. Jelentős a felnőttekké váltak körében a szakképzetlenség aránya, ami szintén indokolja a felnőttképzés figyelemmel kísérését. Nem elhanyagolható az a szempont sem, hogy a gazdasági fellendülés lehetőségének kihasználása szakképzett munkaerő nélkül lehetetlen. Az élethosszig tartó tanulás – mint szükséglet – tudatosítása fontos annak érdekében, hogy ez a kedvezőtlen helyzet javuljon. Az OKJ-s képzés mellett komoly szerepe van a továbbképzéseknek, tanfolyami képzéseknek. Utóbbiak különösen az agrárgazdálkodásban fontosak.

2.3. Életminőséget alakító programok

Az egészséges életmód életvitel – mint követendő életforma – tudatosítása korosztálytól függetlenül szükséges mindenki számára. Különösen kiemelt jelentősége van az egészséges életmóddal kapcsolatos programoknak, tanfolyami képzéseknek ott, ahol az egészséges életmód természeti feltételei adottak, de egyéb tényezők – munkanélküliségi stressz, hátrányos helyzet, kedvezőtlen jövőkép, alacsony tudásszint, stb. –, egészségkárosító életforma irányába tereli a lakosságot. Pozitív életmód tudatosítása nélkül

– az óvodától a felnőttekig – sok egyéb program – egészségügyi, gazdálkodási, környezetvédelmi, kulturális, civil, stb. – megvalósítása is ellehetetlenül vagy értelmét veszíti. A programok – kistérségi összehangolásával – egyúttal erősítik a kistérségi identitást is, emellett áttételesen segítik a munkaerő-piaci elhelyezkedés sikerét is.

2.4. Roma és hátrányos helyzetűek speciális programja

A roma lakosság településenként eltérő arányban, de összességében jelentős számban él a kistérségben. Van olyan település, ahol a felnőtt lakosság harmada, az iskoláskorúak több mint fele roma származású. A népcsoportot – elsősorban szakképesítési hiányosságai és életvitele miatt – a rendszerváltás és napjaink válsága is az átlagnál nagyobb mértékben sújtotta. A hátrányos helyzet megszüntetését az államirányítás elsősorban a romák integrálása által akarja megoldani, sokszor a romák ellenére, akik ettől ódzkodnak.

Az intézkedésen belül az alábbi alintézkedések megtétele szükséges:

- Alapképzettség megszerzésének segítése a szakképzés lehetősége érdekében
- Szakképzés, átképzés – a munkaerő-piaci igények függvényében
- Hagyományos roma kézművesség újraélesztése
- Tehetséggondozás
- Életmóddal, közösségi beilleszkedéssel, pénzügyi gazdálkodással kapcsolatos ismertető tanfolyamok
- Egészségügyi, gyermekvállalási, gyermeknevelési ismeretek
- Szociális földprogram – a földműveléssel kapcsolatos gazdálkodási ismeretek
- Közmunka programi igényekhez kapcsolódó képesítések megszerzésének elősegítése.

A programok esetében a roma származás nem feltétel, csak a hátrányos helyzet.

2.5. Kistérségi értelmiségi utánpótlás segítése

A vezető értelmiség megléte meghatározó a kistérség jelene és jövője szempontjából. Általában jellemző, hogy a fiatalok a felsőfokú képzést befejezve boldogulásukat a végzés helyén vagy nagyvárosokban keresik, és nem térnek vissza szülőföldjükre. Fontos tehát ösztöndíj rendszerrel támogatni azokat a tehetséges helyi fiatalokat, akik a jövőben a kistérség érdekében helyben vállalnak értelmiségi munkát.

2.6. Vállalkozók tanfolyami képzése

A piacgazdaság jellemző formája a kis- és középvállalkozás, ennek támogatása országos programként is szerepel, és a jövőben is szerepelni fog. A vállalkozói ismeretek hiánya miatt sokan nem mernek még biztosra menő vállalkozásokba sem belefogni, félve a sikertelenségtől. A mezőgazdasági alkalmazotti foglalkoztatás helyett/mellett egyre nagyobb a szerepe a családi/farmgazdálkodásnak. Az EU támogatás 2014-től kezdődő ciklusában a

mezőgazdasági termelési támogatások helyett a vidékfejlesztési, illetve a farm jellegű támogatások kerülnek előtérbe. (történelmi, regionális, kombinált SPS).

A szükséges termelési diverzifikáció, a piacgazdasági feltételek és a termelési hatékonyság szükségessége elengedhetetlenné teszi a meglévő ismeretek folyamatos bővítését.

2.7. Kistérségi rendezvények, konferenciák

A kistérség eddigi elzártsága és forráshiánya miatt a helyi rendezvények nem bírtak olyan átütő erővel, ami a kistérséget külső környezetében lényegesen ismertebbé tette volna, holott a marketing az élet minden területén, itt is fontossá vált. A kapcsolódó rendezvények mellett kívánatos – hagyományteremtő módon – olyan évente egyszeri alkalommal megrendezett konferencia, mely a kistérséggel, annak fejlődésével, programkínálatával, kapcsolataival, stb. foglalkozik.

A kormány programja szerint várható a közeljövőben a járások visszaállítása. Ennek megvalósulása is – mint kiindulópont – indok lehet a hagyományteremtő konferencia megtartására.

II. Prioritás intézkedései

Gazdaságfejlesztés

1. Ipari, szolgáltató ágazat

1.1. Ipartelepítés elősegítése

A kistérség központjában, Sarkad városában működik két Ipari Park a volt Cukorgyár területén. Az infrastruktúrával rendelkező terület megfelelő környezetet biztosít az ipari és szolgáltatói vállalkozások számára. Jelenleg az Ipari Parkban tevékenykedő cégek száma közel 40, tevékenységi körük változó, egy-egy vállalkozás foglalkoztatottsági létszáma a KKV-k körébe tartozik. A létesítményt az Olympia-Trade Hungary Kft. üzemelteti. A Bio-Ma Zrt. tervei szerint bioüzemanyag-előállításra az Ipari Parkban 135 főt foglalkoztatott volna, mára azonban a cég jövője kérdőjelessé vált. A kistérségben a Sarkadi Ipartelepen kívül indokolt egy Inkubátorház létesítése a kistérség északi részén – Zsadány vagy Okány, vagy mindkettő – egyrészt a távolság csökkentése, másrészt a tőkehiányos kezdő ipari és szolgáltatói vállalkozások segítése céljából. A határon átnyúló együttműködések új termékek előállítására és új szolgáltatások beindulását is lehetővé tehetik a nyitott határ mentén.

1.2. Kertészeti termékek feldolgozása

A kertészeti terület növekedése módot adhat a friss zöldség manipulált módon friss áruként történő piaci értékesítésére, illetve feldolgozott termékként, (konzerv) vagy mélyfagyasztott élelmiszerként történő forgalmazására. A feldolgozásra vagy/és nagy mennyiségű friss értékesítésre történő berendezkedés csak integrált termelési közösségben lehetséges. A piaci igények egyre inkább a helyi speciális ízesítésű és ellenőrzött eredetű termékeket részesíti előnyben. Különösen így van ez ha a termék igazoltan tiszta környezetből származik.

1.3. Klaszterekhez történő csatlakozás

A kistérség kis- és középvállalkozóinak többségét az összefogás melletti érvényesülés helyett az egyéni kezdeményezések jellemzik. Egy-egy klaszterhez való csatlakozás a vállalkozások életében kedvező irányú fordulatot hozhat, mert megspórolja azokat a ráfordításokat, melyek az egyéni tevékenység mellett terhelik a vállalkozást, csökkentik a hatékonyságot és növelik a költségeket.

1.4. Helyi vállalkozási lehetőségek dinamizálása

A helyi vállalkozások tevékenységét a piaci lehetőségek, a kistérség eltartóképessége behatárolja. Jelentősen növelhető lenne a vállalkozói tevékenység kihasználtsága, termelői kapacitása, a piaci igények felmérése, az üzleti marketing a kistérség vonatkozásában és a határon átnyúlóan is megtörténne. Szükséges ennek megtétele a létesítendő Inkubátorházak esetében is.

1.5. Közmunka – termelőmunkává történő fejlesztése

A közmunka a munkanélküliek közül jelentős számú munkaerőt foglalkoztat, elsősorban település-szépítő, karbantartó, park és virágápoló munkára. Nem vitatva ennek fontosságát és jelentőségét, azonban az erre lekötött munkaerő eltúlzott mértékű és nem elég hatékony. Indokolt lenne fő irányként a hosszabb távra is értéket teremtő munkákat előtérbe helyezni – pl. vízvezetők építése, karbantartása, erdősítés, erdőápolás, járdaépítés, stb. Az ilyen jellegű munkák hozadéka lenne az is, hogy a tevékenységekben megbízhatóan teljesítők OKJ szakképzést is szerezhetnének, ami a jövőbeni elhelyezkedésüket elősegítené.

1.6. Megújuló energia előállításának fejlesztése

A „zöldenergia” arányának növelése EU célkitűzés és nemzeti kötelezettség. A biodízel, illetve etilalkohol előállítása mellett a mezőgazdasági termelés melléktermékei, illetve a biomassza, valamint a szél- és napenergia kihasználása áttörést jelenthet a megújuló energiaellátásban. A melléktermék hasznosítás családi házak, intézményi épületek, gazdasági épületek esetében kiválthatja, vagy csökkentheti a költséges gázfelhasználást.

2. Mezőgazdasági ágazat fejlesztése

A kistérség gazdálkodási hagyományai elsősorban a mezőgazdasági ágazathoz kötődnek. A rendszerváltást követő földtulajdon és gazdasági szerkezet változását nem követte a termelési szerkezet átalakítása. Növénytermesztés vonatkozásában megmaradt a leegyszerűsített, gépesíthető vetésszerkezet, – kalászosok, kukorica, olajos növények – és csökkent a munkaerőt foglalkoztató, emellett kisebb területen is magasabb jövedelmet biztosító zöldségtermesztés területe, rendkívüli módon visszaesett a szintén jelentős foglalkoztatást biztosító állattenyésztés. A települések lakóházainál lévő nagyméretű kertek jövedelempótló hasznosítása, a ház körüli állattartás minimális szintre esett vissza. A kistérségben több helyen található lefojtott termálkutak, hasznosításának átgondolása kívánatos. Fontos, hogy a fejlesztések kapcsán a környezetvédelmi szempontok érvényesüljenek, illetve a környezetgazdálkodási programokban való részvétel általánossá váljon.

A kistérség termőhelyi adottságai változatosak, összességében azonban az országos átlagnál jobbak. A változatosság a szikes, szikesedésre hajlamos, illetve réti talajokon át a mezőségi talajokig tart. Jelentős területen jellemző az ismétlődően visszatérő belvíz. Jelenleg a szántóföldi növénytermesztés nem igazodik a termőhelyi adottságokhoz, ami jelentős jövedelem-kiesést jelent a kistérségben. Egyrészt azért, mert a kedvezőtlen adottságú területek költséges művelése mellett általában szerény a termésmennyiség, kétséges a jövedelem, másrészt a jó adottságú területek intenzívebb termelés mellett lényegesen nagyobb jövedelem elérésére hivatottak.

2.1. Erdősítés, gyepesítés

A gyenge termőhelyi adottságú, illetve belvizes területek erdősítése, gyepesítése jelentős területen indokolt. Az erdő aránya a megyei átlag – 4%– kétszerese a kistérségben, de az arány növelése nemcsak a kedvezőtlen területek kiváltása, hanem a munkaerő-foglalkoztatás – telepítési, ápolási, jövedelempótló támogatás – szempontjából is fontos. Külön figyelmet érdemel a dűlőutak fásítása is a kedvezőbb mikrokörnyezet kialakítása és az előzőekben megfogalmazottak miatt.

A gyepterületek jelentős mértéke mindig is jellemző volt a kistérségre, amit a nagyüzemi gazdálkodás térnyerése csonkított meg. A gyepesített terület növelését a művelési költségek csökkentése és az érzékeny környezeti adottságok környezetvédelmi szempontjai mellett az is indokolja, hogy a bevezetésre kerülő farmtámogatás a támogatás szempontjából hasonló elbírálásúvá minősíti a gyepet, mint a szántóföldi területet.

2.2. Szántóföldi és hajtattott kertészeti termelés fejlesztése

Mind a szántóföldi, mind a hajtatott formában előállított zöldségfélék termesztésének nagy hagyománya van a kistérségben. A termelés visszaszorulását a felvevőpiacok nagy távolsága, illetve a nagy üzletláncokba való bekerülés nehézségei okozták. Az országhatár megnyíló átjárhatósága nagy felvevőpiaccal rendelkező településeket hoz közelebb, és alakítható ki piaci igényekhez igazodó összefogott termelés.

2.3. Kertművelés, kistérségi, régiós értékesítés

A családi házak általában nagyméretű kertekkel rendelkeznek. A kertek önellátása, piaci értékesítésre történő művelése sok helyen megszűnt. Ennek okai között a lakosság elöregedése, a fiatalok hozzá nem értése, a „városias” életre vágyódás szerepel elsősorban. Ugyanakkor a tiszta környezet jelentősége felértékelődött, mára kialakult egy olyan fogyasztói réteg, mely az ilyen környezetben előállított termék magasabb árát megfizeti. Az egészséges termék piaca különös bizalmi kapcsolatra épül a termelő és a fogyasztó között, amit erősít a termék útjának könnyű ellenőrizhetősége, a termelő és a fogyasztó közvetlen kapcsolata. A helyben előállított és a kistérségben, a „szomszédságban” értékesített termékek jó termelői és értékesítési együttműködés mellett jelentős számú munkalehetőséget biztosíthat. A hiányzó termelői, értékesítési, technológiai, technikai ismeretek tanfolyami keretek között pótolhatóak. Ehhez a programhoz kapcsolódhat a szociális földprogramhoz szükséges szakmai ismeretek megszerzése is.

2.4. Extenzív állattartás

A meglévő és a telepítendő gyepterületek juhokkal, legeltetési marhatartással történő hasznosítása kézenfekvő. Az ilyen jellegű állattartás szinte minden feltétele – tárgyi és személyi – adott vagy viszonylag kis költséggel megvalósítható a kistérségben. Az egészséges táplálék iránti kereslet folyamatosan nő, ez magával hozza a piaci kereslet bővülését is. Az AKG programok külön támogatást biztosítanak az extenzív állattartás elősegítésére.

2.5. Ökotermesztés

Az ipar hiánya miatt a kistérség környezete tiszta. A szántóföldi növénytermesztés jelenleg alkalmazott technológiája nem törekszik – tökehiány és piaci zavarok miatt – az intenzív termesztésre, ezért az ökotermesztésre történő átállás nem okoz nehézséget. Mind a külföldi, mind a belföldi fogyasztás az ökotermékekből folyamatosan nő, párhuzamosan a konvencionális termékekkel kapcsolatos igények csökken. Kialakulóban van a klaszter rendszere, melyhez csatlakozva a piacra jutás szervezeten megtörténhet, ami a termelési és értékesítési biztonságot növeli.

2.6. Megújuló energia alapanyag-termesztés

A megújuló energia előállítása egyre inkább előtérbe kerül. A biodízel, a bioetanol feldolgozásának újraindulása, illetve indítása a kistérség felépített üzemében stabilizálja a

feldolgozáshoz szükséges növények vetésterületét. Az energetikai hasznosítású ültetvények telepítése szintén beleillik a kívánatos szántóföldi termelési szerkezetváltásba. Az EU 2020-ig a megújuló energia részarányát 20%-ban határozta meg, így várható, hogy a hazai megújuló energiaprogram megvalósítása is felgyorsul.

2.7. Gyümölcsfák telepítése, célirányos gyümölcsfelhasználás

A jó adottságú gyümölcsösök létrehozására alkalmas területeken kívánatos a gyümölcsök létrehozása a nagyobb munkaerő-foglalkoztatottság, illetve a termőhelyi adottság jobb kihasználása érdekében. Ilyen lehet a kistérségben jól díszlő szilvafa – aszalványként – pálinkaként - lekvárként történő hasznosítása, a felhasználáshoz igazodó fafajta telepítése, vagy a héjas gyümölcsűek – mogyoró, dió – telepítése ipari, cukrászati felhasználásra. Lehetséges bodza telepítése ipari színezőanyagként.

2.8. Kisállattenyésztés fejlesztése

A háztáji jellegű kisállattenyésztés szinte minden település minden családi házához hozzátartozott – baromfi, nyúl, galamb –, ezért a tartáshoz szükséges épületek, alkalmas körülmények ma is rendelkezésre állnak. A „kapirgálós” körülmények között tartott baromfifélékre folyamatosan nő a kereslet – pl.: tanyasi csirke, tojás – azonban csak élőállatként nem szívesen veszi a fogyasztó. Kisebb helyi vágóhídon konyhakészre csomagolt áruként a baromfivertikum versenyképessé tehető, más kisállat tartása pedig integrátori értékesítésen keresztül kelthető életre. A fejlesztés kistérségi összefogása esetleg tenyészállattá történő segítése a szociális gondok enyhítését is segítené.

2.9. Értékesítő – beszerző – integráló szervezetek

Az agrárágazat jövedelmezőségének egyik sarkalatos problémája a helyi összefogás hiánya, ami miatt az áralku pozíció sem a beszerzésben, sem az értékesítésben nem jelenik meg, szegényíti a helyi gazdálkodót és gazdagítja a legtöbbször kistérségen kívüli székhelyű kereskedőt, integrátort. A kereskedőkkel, integrátorokkal való kapcsolat általában nem a kölcsönös előnyökre épül, hanem az integrátor, kereskedő érdekeire épül. Szükséges az összefogás a helyi piaci értékesítés megszervezéséhez, a piaci igényekhez igazodó termékek előállításának koordinálásához, az országhatáron átnyúló együttműködések kialakításához.

2.10. Információs rendszer kialakítása

Bár a logisztikai, információs rendszerek nemcsak az agrárágazatban szükségesek, mégis itt kerül említésre, mert a kistérség agrárjellege miatt szükségessége itt a legnagyobb, ugyanakkor az ágazati szereplők ilyen jellegű lemaradása is a legnagyobb mértékű. Az informatika használata mellett a piac igényelte áru előkészítése, szállítása, a kívánt termékválaszték és termékenkénti mennyiség komplexitása a mai kor követelménye.

2.11. Bemutatók, mintagazdaságok példamutató szerepének erősítése

Az új technikai, technológiai megoldások általános bevezetése a hatékonyság hirtelen növekedésével, ugyanakkor jelentős kockázat lehetőségével is járhat. Ezért az innovációt minden ágazatnál – de az agrárágazatnál különösen – nagymértékben befolyásolja az, hogy a gyakorlati megvalósítás „kézzel foghatóan” megtapasztalható-e. Ennek elősegítésére a mintagazdaságok, bemutatók, tapasztalatcserék a legalkalmasabbak.

2.12. Országhatáron átnyúló együttműködések

A határ magyar oldalán meglévő technikai kapacitás nagysága lehetőséget ad arra, hogy felesleges kapacitás a határon túli igények kielégítésében is részt vegyen. A szolgáltatás jellegű együttműködések mellett széles körű együttműködés alakítható ki a termelési, értékesítési, beszerzési, feldolgozási, megújuló energia előállítás, stb. tevékenységek mellett a tevékenységekhez kapcsolódó képzések, tapasztalatcserék, információátadás, klaszterek, stb. vonatkozásában is.

2.13. Egészséges életmód és a hozzá igazított helyi kerti termelés

Az életforma változást a táplálkozási szokások nem követték, emellett előtérbe került a kényelmi szempontok vezérelte vásárlás a termék-előállítás helyett. A vásárolt termékek – szörpök, lekvárok, húskészítmények, tojás, burgonya, valamint gyógyteák, fűszernövények, stb. – jelentős része a rendelkezésre álló kertekben is előállítható lenne a vásároltnál jobb minőségben, melyhez azonban mára már hiányzik a megfelelő szaktudás és készség. Az egészséges életmód fontossága az idős generáció és az ifjú nemzedék számára egyaránt fontos, hasonlóan a hagyományos természetes gyógymódokhoz. A kapcsolódó tanfolyami jellegű képzések segíthetik a hiányzó szakértelem pótlását a tapasztalatcsere, a bemutató gazdaságok szerepe mellett.

2.14. Az agrárium komplex fejlesztése

Az előző pontokban felsoroltak mindegyike egymással szorosan összefügg. A fejlesztéseknek ahol lehet, komplex módon kell megvalósulnia – termelés, feldolgozás, értékesítés, szállítás, marketing, képzés, szaktanácsadás, stb., mert csak így biztosítható, hogy a folyamatos kistérségi fejlődéshez szükséges tőke helyben maradjon, javuljon a munkaerő-foglalkoztatás úgy, hogy a természeti értékek ne károsodjanak. Várható, hogy a kormány stratégiája ezt a komplexitást támogatni fogja különösen a fiatalok esetében.

III. Prioritás intézkedései

1. Idegenforgalmi infrastruktúra-fejlesztések

A kistérség elsősorban a természeti adottságai, értékei révén vonzó. Emellett a vadász-, horgász-, lovas turizmusnak vannak hagyományai, az épített örökség nevezetességei csak néhányra tehetők. A Körösök adta vízi lehetőségek feltételeinek fejlesztése mellett a turizmus háttér-infrastruktúrájának bővítése indokolt – szálláshely, étkezési lehetőségek, turisztikai útvonalak, település-rekonstrukció, kerékpárútvonalak.

2. Termálvíz-hasznosítás, rekreációs lehetőségek fejlesztése

A kistérségben több lefajtott termálkút található. A növekvő wellness szállodai és rekreációs igények miatt indokolt megvizsgálni annak a lehetőségét, hogy egy ennek az igénynek megfelelő komplexum létrehozása milyen módon valósítható meg. A vizsgálatnak komplexitásra kell törekedni, ugyanis a hulladék termálvíz hajtatott kertészeti kultúrák előállítására ad lehetőséget.

3. Horgásztavak, pihenőtavak kialakítása

Több település alakított ki elhanyagolt vízjárásokból horgásztavat, pihenőhelyet. A meglévők bizonyították, hogy az elképzelés jó, és még több kialakítása lehetséges és indokolt. A kialakított tavak amellet, hogy növelik a kistérség turisztikai vonzerejét, a helyi lakosságnak is kikapcsolódási, pihenési lehetőséget ad.

4. Lovas turizmus fejlesztése

A kistérségben a lovas turizmus kezdeményei jelen vannak, azonban szervezési, összefogási hiányosságok miatt nem megfelelő hatékonysággal. Ugyanakkor a környezeti értékek jelentős része köthető a fogatos bejáráshoz, a tanyasi turizmus kikapcsolódást jelentő szabadidő kihasználásához, nagyszabású települési rendezvények, falunapok rendezvényeihez.

5. Folyóparti szabad strandok, vízisport-lehetőségek fejlesztése

A Körösök lehetőséget biztosítanak az egyre inkább kedvelté lett folyóvízi, vízparti sportolási, strandolási lehetőségeknek. Ahhoz, hogy a látogatottság jelentős mértékben javuljon, az ehhez szükséges feltételek biztosítása szükséges. A vízi turizmus fejlesztése kölcsönhatásban van a többi turistaágazattal.

6. Aktív turizmus fejlesztése

A fejlesztési igények elsősorban a koordinációra, szervezésre vonatkoznak az alábbi területeken:

- **Ökoturizmus és természetjárás**

A kistérségbe látogatók elsődleges célja a természeti értékek, illetve a vidék- és a hagyományok adta életminőség megtapasztalása. Az ökotermékek választékos biztosításától a falusi szálláshelyek biztosításán át a túraútvonalak, bemutatóhelyek, tanösvények létrehozásáig szükséges feltételek megteremtésének koordinálása, szervezése, marketingje.

- **Kerékpáros turizmus**

Kerékpárutak építése, kerékpárjavítási, bérleti lehetőségek megteremtése, kerékpáros útvonalak kijelölése, térképes útikalauz készítése, meglévő kerékpárutak karbantartása, határon átnyúló kerékpárutak építése nemzetek közötti összhangban, meglévők összekötése a szomszédos magyar és határon kívüli kerékpárutakkal.

- **Horgászturizmus**

A természetkedvelők hasznos időtöltése a horgászat, mely egyúttal – a vadászathoz hasonlóan – kinyújtja a turisztikai szálláshelyek kihasználásának időtartamát. A horgászati feltételek kialakításának komplexitása rendkívül fontos.

- **Vadászturizmus**

A térség elsősorban apróvadállományban gazdag. A turizmus fejlesztése a helyi vadásztársaságokkal karöltve lehetséges.

Helyzetelemzési adatok

1. sz. melléklet: **A Sarkadi kistérség település-szerkezete 2007.**
2. sz. melléklet: **Népesség, népmozgalom Békés megye 2007.**
3. sz. melléklet: **Sarkadi kistérség népessége, népvándorlás**
4. sz. melléklet: **Lakáshelyzet megyei kistérségeként 2007.**
5. sz. melléklet: **Megyei közműellátás, környezet 2007.**
6. sz. melléklet: **Sarkadi kistérség közműellátottsága, környezete 2007.**
7. sz. melléklet: **Gazdasági aktivitás Békés megyében**
8. sz. melléklet: **Foglalkoztatottak, nyilvántartott álláskeresők SZJA 2007.**
9. sz. melléklet: **Gazdasági szervezetek a kistérségben 2007.**
10. sz. melléklet: **Nyugdíj, szociális ellátás, egészségügy (megye) 2007.**
11. sz. melléklet: **Nyugdíj, szociális ellátás egészségügy (kistérség) 2007.**
12. sz. melléklet: **Oktatás, kultúra 2007.**
13. sz. melléklet: **Kereskedelem, vendéglátóhely, személygépkocsi 2007.**

A Sarkadi Kistérség településszerkezete (2007)

Település neve	Területe km ²	Lakosság fő	Népsűrű- ség Fő/ km ²	Természetes szaporodás, fogyás (-)	Belföldi vándorlási különbség	Háztar- tások száma
Biharugra	52,87	932	17,6	-5	-17	579
Geszt	51,39	780	15,17	-5	-13	365
Körösnyagy- harsány	19,91	584	29,33	-14	-24	351
Kötegyán	42,95	1.446	33,66	-15	-36	740
Méhkerék	25,85	2.160	83,55	-13	-30	877
Mezőgyán	59,86	1.146	19,14	-11	-35	549
Okány	70,62	2743	38,84	-28	-2	1.267
Sarkad	125,57	10.619	84,57	-62	-130	4.320
Sarkadkeresztúr	35,30	1.647	46,66	-22	-15	800
Újszalonta	20,83	114	5,47	-1	-2	75
Zsadány	65,84	1.692	25,69	-11	-29	768
Összesen:	570,99	23.863	41,79	-187	-333	10.691
Megye:	5.630	376.657	66,90	-2.744	-2.790	
Régió:	18.338	1.334.500	72,80	-6.942	-3.338	
Ország:	93.028	10.045.400	108,0	-35.161	-	

Forrás: KSH

A kistérség társadalmi és gazdasági szempontból is halmozottan hátrányos helyzetű. A lakosság 44,5% városi lakos, ez a megyében 71,2%. Sarkad – mint Kistérségi központ – földrajzi elhelyezkedése nem központi, a város határa a kistérség déli határával esik egybe, ugyanakkor a legtávolabbi északi település távolsága ettől több mint 40 km. Nehezíti a kistérség helyzetét, hogy Sarkad város hasonló társadalmi, gazdasági problémákkal küzd, mint térségi gazdasági központ nem tudja jelentős mértékben oldani a kistérség többi településének gondjait.

A KSH a kistérségek fejlettségi különbségeinek vizsgálatánál – amit kilenc mutató alapján tett meg – 5 fejlettségi térségtípust alakított ki – dinamikus fejlődő, fejlődő, felzárkózó, stagnáló, lemaradó – és a Sarkadi Kistérséget a lemaradós kategóriába sorolta. Figyelemreméltó, hogy a besorolásban a határos kistérségek közül a Berettyóújfalui Kistérség, illetve a Szeghalmi is ebben a kategóriában szerepel, stagnáló a Békési, felzárkózó a Gyulai és egyedül a közeli Békéscsabai Kistérség tartozik a fejlődő kategóriába. Utóbbi bár közvetlenül nem határos a kistérséggel, de a kis távolság miatt szerepe fontos.

Békéscsaba megyeszékhely, valamint Gyula város hagyományosan meghatározó jelentőségűek a kistérség számára gazdasági és társadalmi téren egyaránt.

Békés megyét a rendszerváltás előtt az iparosítás csak részlegesen érintette. A kistérség életében a Sarkadi Cukorgyár, illetve Békéscsaba, Gyula ipari üzei biztosítottak elsősorban munkalehetőséget. Meghatározó volt a mezőgazdasági termelés, illetve az ehhez kapcsolódó ipari melléküzemági tevékenység annak ellenére, hogy a termőhelyi talajadottságok általában közepes vagy gyengébb minőségűek. A rendszerváltás mind az ipari foglalkoztatás lehetőségeiben – drasztikus módon –, mind a mezőgazdasági ágazatban kedvezőtlen változást hozott, jelentős mértékben leszűkítette azok körét, akik a kor elvárásainak megfelelő életminőséget tudnak biztosítani maguknak és családjuknak a kistérségben, élve kötődve szülőföldjükhöz.

A térség jellemzően mezőgazdasági termelésének egyenes következménye volt, és maradt – a tőkeáramlás, melynek mai következménye a térségre jellemző helyi tőkeszegénység. E probléma feloldása úgy tűnik – a rendszerváltás óta történeteket figyelembe véve – csak külső tőkebefektetők megjelenésével lehetséges, mely rövid és hosszabb távon is a helyi érdekek háttérbe szorulását eredményezheti. Választási lehetőség híján ebben nincs mérlegelési lehetőség, ellensúly a helyi források mozgósítása, az egy irányba ható helyi kezdeményezés, összefogás lehet. A földrajzi elhelyezkedés, a megközelíthetőség nem kedvezett és továbbra sem kedvez a tőkeerős vállalkozások letelepedésének, ami sajnos nemcsak a kistérségre, hanem a megyére is jellemző.

A gazdasági recesszió, és a piacvesztés eredményeként az elmúlt évtizedben az országos mértéket meghaladóan nőtt a munkanélküliség, és jellemzően tartós társadalmi jelenséggé vált a megyében, de különösen a kistérségben.

A 2008 őszen kezdődött világválság hatásai nemcsak közvetlenül 2009-ben érezhetőek a térségben, hanem kedvezőtlen jelként értékelendő az is, hogy Békés megyébe az elmúlt hónapokban több mint 2000 munkavállaló tért vissza dunántúli munkahelyének elvesztése miatt.

Népesség, népmozgalom Békés megye 2007

Kistérség	Lakónépesség az év végén		Városok népessége	Települések átlagos népessége	Évelés születés	Halálozás	Belföldi vándorlási különbözet	Természetes szaporodás, fogyás (-)	Belföldi vándorlási különbözet	A 60 éves és idősebb népesség aránya az állandó népességből az év végén, %
	Fő	Változás a 2001. év végéhez %	Az év végén, fő		Ezer lakosra			2000-2007. évi átlaga ezer lakosra		
Békéscsabai	76758	-3,8	64852	12793	7,7	13,2	-1,6	-4,5	-2,3	22,3
Békési	43996	-4,5	31921	4888	8,9	14,5	-6,2	-4,7	-2,5	21,7
Gyulai	43370	-3,7	37189	10842	9,4	16,0	-3,8	-6,4	-0,9	23,2
Mezőkovácsházi	41843	-9,3	18163	2325	7,0	17,3	-13,8	-8,4	-6,4	24,0
Orosházi	60608	-5,7	41961	6061	7,7	15,5	-6,4	-7,1	-3,0	23,9
Sarkadi	23863	-6,8	10619	2169	8,1	15,8	-13,8	-5,2	-6,6	22,1
Szarvasi	45577	-6,0	32411	5697	7,2	16,3	-8,7	-7,6	-2,1	24,9
Szeghalmi	40642	-7,0	35959	4516	8,4	15,0	-12,9	-4,8	-6,2	20,3
Összesen:	376657	-5,6	273075	5022	8,0	15,2	-7,4	-6,1	-3,4	22,9

A táblázat jól mutatja, hogy a megye minden kistérsége a lakosságcsökkenés és a lakosság elidősödésének problémájával küzd. Ott, ahol a települések népességének mértéke kisebb az átlagosnál, a települések közötti kohézió erősítése még fontosabb. A Sarkadi kistérség átlagos népessége a legalacsonyabb értékű a megyében.

A Sarkadi kistérség társadalmi helyzete

A kistérség lakossága évtizedek óta folyamatosan csökken. A csökkenés kivétel nélkül minden településre jellemző 2007-ben. 2001-hez viszonyítva a lakosság 1750 fővel csökkent – 6 év alatt 7%-kal. A csökkenés mind a természetes szaporodás, mind az elvándorlás tekintetében a 2001. évi mérték közel kétszeresére nőtt.

3. sz. melléklet

A Sarkadi Kistérség népessége, népvándorlás

Település	2001-ben			2007-ben			
	Lakónépesség fő	Természetes szaporodás fő	Belföldi vándorlási különbözet fő	Lakónépesség fő	Természetes szaporodás fő	Belföldi vándorlási különbözet fő	Lakosság aránya %
Biharugra	1.085	-13	-17	932	-5	-17	85,9
Geszt	865	+2	-2	780	-5	-13	90,0
Körösnagy- harsány	698	-6	+8	584	-14	-24	83,7
Kötegyán	1.598	-14	+3	1.446	-15	-36	90,5
Méhkerék	2.323	-6	-25	2.160	-13	-30	93,0
Mezőgyán	1.291	+3	-45	1.146	-11	-35	88,8
Okány	2.993	-4	-32	2.743	-28	-2	91,6
Sarkad	10.929	-11	-21	10.619	-11	-21	97,1
Sarkad- keresztúr	1.877	-9	+1	1.647	-22	-15	87,7
Újszalonta	141	2	12	114	-1	-2	80,8
Zsadány	1.813	-12	-10	1.692	-11	-29	93,3
Összesen:	25.613	-70	-128	23.863	-136	-224	93,1
Békés megye	399.061	-2.492	-1.035	376.657	-2.744	-2.800	94,4

A megye népességének csökkenésének aránya csak valamivel kisebb, mint a vizsgált kistérségé. A népesség fogyása mellett a népesség elöregedése okoz komoly problémát. A népvándorlás statisztikai mértéke nem mindig tükrözi reálisan a helyzetet, mert lényegesen több itt élő szándékában áll az elköltözés, azonban az anyagi lehetőségek korlátozottsága miatt ez csak szándék marad. (Kistérségi vagyoni javak leértékelődése).

Lakáshelyzet megyei kistérségeinként, 2007

Kistérség	Lakásállomány az év végén	Száz lakásra jutó lakos	Szám összesen	Az épített lakások, ebből:			Átlagos alapterület, m ²	Tízezer lakosra	Száz épített lakásra jutó megszűnt lakás	2000-2007 között épült lakások a 2007. évi lakásállomány %-ában
				4 és több szobás	Jogi személyiségű vállalkozás által épített	Természetes személy által épített				
Békéscsabai	33744	227	212	36,3	29,2	55,2	98,8	28	8	4,9
Békési	18310	240	61	44,3	18,0	80,3	107,0	14	44	3,3
Gyulai	18168	239	32	71,9	-	100,0	112,5	7	22	3,6
Mezőkovács-házi	21053	199	2	50,0	-	100,0	86,0	0	850	0,5
Orosházi	28211	215	69	46,4	30,4	69,6	97,5	11	68	2,0
Sarkadi	10691	223	11	45,5	9,1	90,9	95,7	5	118	2,2
Szarvasi	20326	224	90	43,3	23,3	67,8	103,9	20	32	2,2
Szeghalmi	16736	243	45	57,8	-	100,0	112,5	11	67	3,8
Összesen:	167239	225	522	44,1	22,2	69,7	102,4	14	36	3,0

A megyei kistérségek között 100 lakosra jutó lakos szempontjából az átlaghoz képest jelentős eltérés nincs. Az épített lakások száma és a megszűnt lakások aránya jól tükrözi egy-egy kistérség gazdasági helyzetét.

Megyei közműellátás, környezet, 2007

Kistérség	Háztartási vezetékesgáz-fogyasztó a lakásállomány százalékában	Közüzemi vízhálózatba	Közüzemi szennyvízcsatorna-hálózatba	Egy háztartási fogyasztóra jutó évi fogyasztás		Egy lakosra jutó évi vízfogyasztás, m ³	Egy km közüzemi vízhálózatra jutó közüzemi szennyvízcsatorna-hálózat, m	Rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya, %
		bekapcsolt lakás, %		vezetékes gáz, m ³	villamos energia, kWh			
Békéscsabai	96,5	94,2	54,0	1 026	1 853	34,5	571,7	84,9
Békési	86,1	94,9	60,1	1 163	2 005	33,4	504,3	90,5
Gyulai	97,8	93,2	77,5	1 152	1 877	38,3	615,4	94,4
Mezőkovács-házi	70,4	86,5	23,7	1 280	2 049	29,3	401,4	89,5
Orosházi	79,6	92,7	37,2	1 323	1 988	35,7	287,9	89,2
Sarkadi	75,4	95,6	24,0	1 160	2 068	33,0	217,0	92,3
Szarvasi	76,2	92,0	53,1	1 192	2 107	30,3	731,2	83,8
Szeghalmi	75,6	98,1	41,2	1 071	2 418	31,3	364,9	90,6
Összesen	83,5	93,1	47,3	1 163	2 015	33,5	463,3	88,8

A kistérség lakásai közüzemi vízhálózatba és villamosenergia-hálózatba a megyei és országos átlag feletti szinten vannak bekapcsolva. Kiépített a vezetékes gáz is a települések mindegyikén, azonban a kistérségben a vezetékes gázfogyasztók aránya a megyei, a régiós és az országos átlag alatt van. A közüzemi szennyvízcsatorna-hálózatba bekötött lakások aránya a megyei és régiós átlag fele, az országos átlag harmada. A szilárd hulladék elszállításába bekapcsolt lakások aránya a megyében a második legmagasabb, 92,3%

Sarkadi kistérség közműellátottsága, környezete, 2007.

Település	Háztartási villamosenergia fogyasztók	Háztartások részére szolgáltatott villamosenergia MWh	Háztartási vezetékes gázfogyasztók	Ebből: fűtési fogyasztók	Összes szolgáltatott gáz, ezer m ³	Ebből: háztartásoknak	Közüemi vízhálózatba bekapcsolt lakás	Közüemi szennyvíz csatornahálózat, km	Közüemi szennyvíz csatornahálózatba bekapcsolt lakás	Rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakás	Rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont üdülő	Összes elszállított települési szilárd hulladék, t
Sarkad	4426	9473	3805	3784	5969	4738	4196	52,1	2567	4100	-	2817
Biharugra	600	1145	392	392	512	333	524	-	-	470	-	123
Geszt	350	636	175	174	186	151	347	-	-	356	-	101
Kötegyán	710	1434	579	567	707	576	713	-	-	641	-	255
Körösnagyharsány	350	608	210	210	221	188	319	-	-	320	-	83
Mezőgyán	509	1018	259	240	350	298	494	-	-	458	-	87
Méhkerék	993	2631	838	824	1344	1202	877	-	-	877	-	572
Okány	1208	2444	717	717	972	665	1259	-	-	1146	-	310
Sarkadkeresztúr	802	1563	637	628	861	744	715	-	-	781	-	171
Újszalonta	82	122	43	41	48	43	73	-	-	65	-	39
Zsadány	757	1377	401	401	530	379	701	-	-	655	-	116

A háztartási villamos energia, vezetékes ivóvíz-ellátottság, vezetékes gázellátás a kistérség minden településén, a lakások szinte teljes körére biztosított. A szilárd kommunális hulladékgyűjtés is teljes körű. A vezetékes szennyvízgyűjtés rendszere csak Sarkad városában van kiépítve – még nem teljes mértékben – a többi településen a kiépítettség gondot okoz.

Gazdasági aktivitás Békés megyében

Év	Foglalkoztatott fő	Munkanélküli fő	Inaktív népesség fő	Foglalkoztatási arány %	Munkanélküliségi ráta %
2000	135.800	83.000	160.000	44,7	5,8
2001	135.900	8.700	158.100	44,9	6,0
2002	133.900	9.900	157.800	44,3	6,9
2003	131.500	10.000	157.400	44,0	7,1
2004	130.400	9.000	158.400	43,8	6,5
2005	130.200	12.000	153.300	44,1	8,4
2006	130.900	11.100	151.500	44,6	7,8
2007	134.900	11900	144.100	46,4	8,0

A táblázatból kitűnik, hogy mind a megyében, mind a Kistérségben a legnagyobb problémát már a világgazdasági válság beköszöntése előtt is a foglalkoztatási lehetőségek alacsony száma, és az ebből adódó alacsony foglalkoztatási arány, illetve a magas – a nyilvántartottan kívül a látens – munkanélküliség okozza. A kistérség településeiben az önkormányzatok és intézményeik az elsődleges foglalkoztatók. A Kistérségen belül is eltérőek a munkanélküliségi mutatók, ebben a tekintetben az akut válságterületek a térség északi, észak-keleti részei. A foglalkoztatási helyzetet nehezíti a térségen kívüli városok munkaerő-foglalkoztatási lehetőségeinek beszűkülése mellett a munkába járás kedvezőtlen tömegközlekedési viszonyai is vagy a munkaadók költségtakarékossága.

Foglalkoztatottak, nyilvántartott álláskeresők, személyi jövedelemadó, 2007.

Kistérség	A mezőgazdaság és erdőgazdálkodás	Az ipar és az építőipar	A szolgáltatások	A nyilvántartott álláskeresők		A 180 napon túl nyilvántartott álláskeresők	A pályakezdők	Az ezer lakosra jutó adózók száma, 2007.	Egy adófizetőre jutó Ft, 2007.	
	Foglalkoztatottjai az összes foglalkoztatott %-ában, 2001. február 1.			Aránya a munkavállalási korú állandó népességből		Aránya a nyilvántartott álláskeresőkből, %			Személyi jövedelemadó-alapot képező jövedelem	Személyi jövedelemadó
Békéscsabai	5,7	30,6	63,7	7,0	3,4	48,3	8,9	462	1625796	313968
Békési	11,4	36,8	51,8	11,7	6,4	54,9	10,2	403	1313811	196698
Gyulai	7,0	27,7	65,3	7,0	3,7	53,2	10,6	427	1567716	285158
Mezőkovács-házi	26,7	23,0	50,3	15,7	8,8	56,3	8,7	379	1208997	177890
Orosházi	13,8	37,4	48,8	7,3	3,2	43,5	9,4	422	1430143	246927
Sarkadi	12,0	31,0	57,0	15,3	8,8	57,5	9,1	325	1199549	170452
Szarvasi	13,1	37,8	49,2	8,1	3,2	39,8	9,1	442	1346665	211014
Szeghalmi	10,8	42,2	47,0	12,6	7,0	55,5	9,0	410	1271485	183750
Összesen:	11,5	33,4	55,1	9,9	5,1	51,6	9,3	418	1413035	237811

A foglalkoztatottsági helyzet bemutatása a 2007. év kiragadott példa. A gazdasági válság a helyzetet súlyosbította, a munkalehetőséget nemcsak a kistérségben, hanem megyei szinten, országosan is beszűkítette. Az alacsony mértékű foglalkoztatottságot jellemzi az is, hogy a megye kistérségei közül az ezer lakosra jutó adózók száma a legalacsonyabb.

Gazdasági szervezetek a kistérségben, 2007.

Település	Összes vállalkozás	Kft.	Bt.	Egyéni vállalkozó	Egyéb	Személygépkocsi
Biharugra	63	11	4	46		260
Geszt	41	1	-	39		131
Körösnagyharsány	28	3	1	24		143
Kötegyán	58	11	4	42		329
Méhkerék	146	13	16	116		600
Mezőgyán	47	2	3	40		222
Okány	113	9	4	98		498
Sarkad	633	62	74	483		
Sarkadkeresztúr	88	9	5	73		
Újszalonta	7	-	1	4		32
Zsadány	54	5	2	45		322
Összesen:	1.278	126	104	1.010		

A bejegyzett vállalkozási formák közül a szolgáltatási szektor képviseli a legnagyobb arányt – 61,6%, amit a mezőgazdasági követ 25,4%-kal, az ipar, építőipar aránya 13%. A bejegyzett gazdasági szervezetek száma nem tükrözi tevékenységük súlyát, az adatok elsősorban a tendenciákra utalnak.

Nyugdíj, szociális ellátás, egészségügy Békés megye, 2007.

Kistérség	Lakosság %-ban	Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülő	Ebből: saját jogú nyugdíjasok		Idősek nappali intézménye főhelyeinek száma ezer 60 éves és idősebb lakosra	Száz bölcsődei férőhelyre jutó beírt gyermek	Rendszeres szociális segélyben részesítettek átlagos száma	Közgyógy- ellátási igazolvánnyal rendelkezők	Egy házi-or- vosra jutó lakos	Egy házi-orvosra jutó összes megjelent és meglátogatott beteg, eset	Működő kórházi ágy
			Száma	Átlagos nyugdíja Ft							
Békéscsabai	34	26.140	21.857	79.670	38	167	23	37	1.633	10.092	519
Békési	36,7	15.799	12.208	69.365	44	128	35	57	1.571	11.411	-
Gyulai	36,1	15.670	13.151	76.117	57	138	22	46	1.606	11.388	1.294
Mezőkovácsházi	38,2	15.976	12.083	68.873	30	-	54	56	1.395	11.340	73
Orosházi	37,0	22.211	17.235	73.176	46	101	20	38	1.554	11.362	386
Sarkadi	37,5	8.966	6.511	66.072	41	222	59	133	1.491	12.799	-
Szarvasi	36,8	16.777	12.880	71.426	53	142	21	47	1.424	9.831	50
Szeghalmi	33,5	13.619	9.758	69.087	27	126	44	56	1.626	11.672	105
Összesen	35,9	135.158	10.568	72.924	42	140	32	52	1.544	11.078	2.427

A nyugdíjban részesülők aránya a Sarkadi kistérségben, a megyében a második legmagasabb, értéke a legalacsonyabb, a rendszeres szociális segélyben részesülők száma ezer lakosra vetítve pedig a legmagasabb. Az egy házi-orvosra és gyermekorvosra jutó lakos száma a megyében itt a legmagasabb, 12.799 fő, ami a lakosság rossz egészségügyi állapotával is összefüggésben lehet. Megyei viszonylatban a nyugdíjellátás értéke ebben a kistérségben a legalacsonyabb, a közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma szintén a legmagasabb a megyei kistérségek közül.

Nyugdíj, szociális ellátás, egészségügy településenként 2007.

Település	Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülő		Ebből: saját jogon		Idősek nappali intézményeinek férőhelyei	Idősek nappali intézményeiben ellátottak	Tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó szociális intézmények férőhelyei	Ebből: önkormányzati	Tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó szociális intézményben gondozott	Ebből: önkormányzati	Nyilvántartott álláskezesők száma	Rendszeres szociális segélyben részesítettek átlagos száma	Közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkező	Háziorvos és házi gyermekorvos	A rendelésen megjelentek és meglátogatottak száma, eset	
	lakosság %-a	fő	nyugdíjas %-ban	fő											házi orvosi ellátásban	házi gyermekorvosi ellátásban
Sarkad	34,7	3793	75,3	2855	100	102	102	102	95	95	762	438	852	8	68229	25928
Biharugra	41,2	447	76,0	340	-	-	-	-	-	-	161	40	71	1	9658	-
Geszt	32,5	281	60,0	171	-	-	-	-	-	-	128	130	79	-	6352	-
Kötegyán	38,2	610	77,2	471	42	35	23	23	20	20	145	77	75	1	14412	-
Körösnyáryhársány	40,0	279	59,1	165	-	-	-	-	-	-	90	80	31	-	5476	-
Mezőgyán	34,8	449	63,0	283	-	-	-	-	-	-	178	117	76	1	10989	-
Méhkerék	37,8	879	73,9	650	16	43	-	-	-	-	184	112	110	1	19049	-
Okány	31,2	935	70,9	663	-	-	162	162	162	-	265	124	161	2	20800	-
Sarkadkeresztúr	34,6	650	71,7	466	20	18	-	-	-	-	229	143	85	1	11531	-
Újszalonta	46,1	65	70,8	46	-	-	-	-	-	-	20	8	2	-	-	-
Zsadány	31,9	578	69,4	401	50	50	25	21	21	21	266	160	173	1	12691	-

A nyugdíjasok lakossági aránya átlagosan 35%-os, de három településen 40% feletti. A saját jogon járó nyugdíjasok aránya 72,6%.

Oktatás, kultúra, 2007.

Település	Óvoda				Általános iskola				Települési könyvtárak	
	Férőhely	Óvodás gyermek	Óvodai gyermekcsoport	Pedagógus	Osztályterem	Osztály	Tanuló	Pedagógus	Könyvtári egységei	Beiratkozott olvasói
Sarkad	259	326	12	26	50	44	1046	76	33328	2502
Biharugra	45	24	1	2	3	3	20	4	9057	124
Geszt	50	40	2	3	8	8	112	9	8289	194
Kötegyán	40	34	2	4	8	8	143	15	19271	420
Körösnagy- harsány	30	19	1	1	6	5	31	4	-	-
Mezőgyán	55	35	2	2	8	8	124	7	11165	146
Méhkerék	86	73	4	9	11	11	209	22	10542	466
Okány	25	93	4	9	17	10	234	21	18507	276
Sarkad- keresztúr	25	43	2	3	8	8	132	17	10359	696
Újszalonta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zsadány	90	82	3	6	8	9	168	13	9484	277

Az önkormányzatok mindent elkövetnek azért, hogy a csökkenő gyereklétszám ellenére a helyi óvodai, iskolai képzési lehetőség helyben maradjon. A változó jogszabályok és a központi források csökkenése sem kedvez a helyi képzésnek. Jogos az önkormányzatok és a lakosság azon igénye, hogy a gyerekek, főleg az alsó tagozatban helyben tanuljanak.

Kereskedelem, vendéglátóhely, személygépkocsi, 2007.

Település	Kiskereskedelmi üzlet	Ebből: élelmiszer üzlet és áruház összesen	Gyógyszertár	Vendéglátóhely	Személygépkocsi/lakos	Személyes közúti közlekedési baleset	Személy sérülés és közúti közlekedési balesetet szenvedett személy	Távbeszélő-fővonal	Informatika		Kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakás
									lakásfővonal	ISDN-vonal	
Sarkad	169	60	2	69	2406/4,4	27	47	358	320	-	1087
Biharugra	19	8	1	5	260/3,6	-	-	317	282	-	-
Geszt	9	5	-	2	131/6,0	-	-	89	74	-	-
Kötegyán	7	5	1	6	329/4,4	1	1	350	311	-	-
Körösnagyharsány	10	3	-	3	143/4,1	-	-	137	117	-	-
Mezőgyán	10	5	1	7	222/5,2	2	3	236	198	-	-
Méhkerék	21	9	1	12	600/3,6	-	-	2040	1614	120	84
Okány	37	14	1	11	498/5,5	1	1	97	75	-	260
Sarkad-keresztúr	23	10	-	7	399/4,1	5	7	520	470	-	210
Újszalonta	5	4	-	1	32/3,6	-	-	-	-	-	-
Zsadány	20	10	-	7	322/5,3	3	4	-	-	-	132

A kereskedelmi egységek, vendéglátóhelyek mennyisége és minősége meghatározó a lakosság közérzete, de az idegenforgalom szempontjából is. A vendégforgalom, szállásadás szempontjából Sarkad és Okány szerepe jelentős, azonban a hivatalos vendégéjszakák száma

alig

haladja

meg

az

évi

1200-at.

Projekt adatlapok

I. Prioritás: Élhetőbb kistérség

1. Alprogram: Infrastruktúra fejlesztése

Intézkedések

- 1.8. Ivóvízellátás – arzénmentesítés
- 1.9. Szennyvízhálózat, szennyvíztisztítás
- 1.10. Közúthálózat fejlesztése
- 1.11. Vasúti közlekedés fejlesztése
- 1.12. Egészségügyi ellátás infrastruktúrájának fejlesztése
- 1.13. Óvodák, alapfokú képzőintézmények infrastruktúrájának fejlesztése
- 1.14. Természet- és környezetvédelem

2. Alprogram: Humán erőforrás fejlesztése

Intézkedések

- 2.1. Óvodai, alapfokú iskolai képzés humán erőforrásának kistérségi szintű szervezése
- 2.2. Felnőttképzés, átképzés
- 2.3. Életminőséget alakító programok
- 2.4. Roma és hátrányos helyzetűek speciális programja
- 2.5. Alapképzettség megszerzése
- 2.6. Szakképzés, átképzés
- 2.7. Életmód, közösségi életvitel
- 2.8. Hagyományos kézműves tevékenységek
- 2.9. Tehetség gondozás
- 2.10. Egészségügyi ismeretek
- 2.11. Szociális földprogram – gazdálkodási ismeretek
- 2.12. Kistérségi értelmiségi utánpótlás segítése
- 2.13. Vállalkozók tanfolyami képzése
- 2.14. Kistérségi rendezvények, konferenciák

II. Prioritás: Munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások megerősítése

2. Alprogram: Ipari, szolgáltatói ágazat fejlesztése

Intézkedések

- 2.1. Ipartelepítés elősegítése
- 2.2. Kertészeti termékek feldolgozása

- 2.3. Klaszterekhez történő csatlakozás
- 2.4. Helyi vállalkozási lehetőségek dinamizálása
- 2.5. Közmunka – „termelő munkává fejlesztése”
- 2.6. Megújuló energia előállításának fejlesztése

2. Alprogram: Mezőgazdaság

Intézkedések

Mezőgazdasági termelési szerkezet átalakítása

- 2.1. Erdősítés, gyepesítés
- 2.2. Szántóföldi és hajtattott kertészeti termelés fejlesztése
- 2.3. Kertművelés, kistérségi régiós értékesítés
- 2.4. Extenzív állattartás
- 2.5. Ökotermesztés
- 2.6. Megújuló energia alapanyag-termesztés
- 2.7. Gyümölcsfák telepítése, célirányos gyümölcsfelhasználás
- 2.8. Kisállattenyésztés fejlesztése
- 2.9. Értékesítő – beszerző - integráló szervezetek
- 2.10. Információs rendszer kialakítása
- 2.11. Bemutatók, mintagazdaság példamutató szerepnek erősítése
- 2.12. Országhatáron átnyúló együttműködések
- 2.13. Egészséges életmód, és a hozzá igazított helyi termelés
- 2.14. Az agrárium komplex fejlesztése

III. Prioritás: Turizmus, vendéglátás fejlesztése

Intézkedések

1. Idegenforgalmi infrastruktúra fejlesztése
2. Termásvíz hasznosítás, rekreációs lehetőségek fejlesztése
3. Horgásztavak, pihenőtavak kialakítása
4. Lovasturizmus fejlesztése
5. Folyóparti szabad strandok, vízisport-lehetőségek fejlesztése
6. Aktív turizmus fejlesztése
  - Ökoturizmus és természetjárás
  - Kerékpáros turizmus
  - Horgászturizmus
  - Vadászturizmus

Projektlap

Prioritás	I. Élhetőbb kistérség	
Alprogram	1. Infrastruktúra fejlesztése	
Projekt címe	1.1. Ivóvízellátás-arzénmentesítés	
Projekt célja	▪ Ivóvízminőség javítása – EU szabványnak megfelelően	
Támogatott tevékenységek	▪ Meglévő rendszerek korszerűsítése ▪ Víztisztítást ellenőrző berendezések telepítése	
Kedvezményezettek	▪ Ivóvizet fogyasztók ▪ Ivóvíz szolgáltatásban közreműködők	
Részvevők köre	▪ Illetékes hatóságok ▪ Kistérség ▪ Helyi önkormányzatok	
Forrás	▪ Pályázati lehetőség	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok	Hatás indikátorok	
▪ Az ivóvíz minősége megfelel az EU előírásoknak	▪ Egészségkárosító hatás kiküszöbölése	
Partnerek megnevezése	Partnerek feladata	
▪ Illetékes hatóságok ▪ Kistérség ▪ Helyi önkormányzatok	▪ Koordinált együttműködés	

Projektlap

Prioritás	I. Élhetőbb kistérség	
Alprogram	1. Infrastruktúra fejlesztése	
Projekt címe	1.2. Szennyvízhálózat fejlesztése, szennyvíztisztítás	
Projekt célja	▪ A kommunális szennyvíz hálózatos elvezetése, szennyvíztisztítás tisztítóműveken keresztül	
Támogatott tevékenységek	▪ Szennyvízhálózat kiépítése ▪ Szennyvíztisztító telepek létesítése ▪ Szennyvíziszap környezetbarát elhelyezése	
Kedvezményezettek	▪ Szennyvizet produkáló ivóvíz fogyasztók	
Részvevők köre	▪ Kistérség ▪ Helyi önkormányzatok	
Forrás	▪ Pályázati lehetőség	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok	Hatás indikátorok	
▪ Környezetszennyezés csökkenése ▪ Talajvízszint mérséklése ▪ Szennyvíztisztítás általános elterjesztése	▪ Egészségesebb lakókörnyezet ▪ Káros anyagok elterjedésének megakadályozása ▪ Tisztább környezet	
Partnerek megnevezése	Partnerek feladata	
▪ Kistérség ▪ Helyi önkormányzatok	▪ Szennyvízhálózat, szennyvíztisztító megépítése komplex módon	

Projektlap

Prioritás	I. Élhetőbb kistérség	
Alprogram	1. Infrastruktúra fejlesztése	
Projekt címe	1.3. Közúthálózat fejlesztése	
Projekt célja	▪ Közlekedési viszonyok, útminőség javítása	
Támogatott tevékenységek	▪ Határon átnyúló történelmi utak kiépítése, települések közötti összeköttetés megteremtése, úthálózat javítása	
Kedvezményezettek	▪ Közlekedők	
Résztevők köre	▪ Kistérség ▪ Helyi önkormányzatok	
Forrás	▪ Pályázati lehetőség	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok	Hatás indikátorok	
▪ Javuló közlekedési lehetőség ▪ Határon átnyúló kapcsolatok bővülése ▪ Gazdaság fejlődés elősegítése	▪ Kapcsolatok erősödése ▪ Turisztikai látogatók számának bővülése ▪ Árucserre fokozódása	
Partnerek megnevezése	Partnerek feladata	
▪ Közútkezelő Kht. ▪ Kistérség ▪ Helyi önkormányzatok	▪ Összehangolt fejlesztés	

Projektlap

Prioritás	I. Élhetőbb kistérség	
Alprogram	1. Infrastruktúra fejlesztése	
Projekt címe	1.4. Vasúti közlekedés fejlesztése	
Projekt célja	▪ A kistérség kötőtpályás közlekedés-fejlesztése határon átnyúló módon is	
Támogatott tevékenységek	▪ Vasúthálózat felújítása, bővítése	
Kedvezményezettek	▪ Utazók, turisták	
Résztevők köre	▪ MÁV ▪ Kistérség	
Forrás	▪ Pályázati lehetőség	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok	Hatás indikátorok	
▪ Utaslétszám bővülése ▪ Határon átnyúló utazás könnyítése	▪ Turizmus bővülése ▪ Kistérség megközelíthetőségének javítása	
Partnerek megnevezése	Partnerek feladata	
▪ MÁV ▪ Kistérség	▪ Összehangolt együttműködés	

Projektlap

Prioritás	I. Élhetőbb kistérség	
Alprogram	1. Infrastruktúra fejlesztése	
Projekt címe	1.5. Egészségügyi ellátás infrastruktúrájának fejlesztése	
Projekt célja	▪ A kistérség egészségügyi ellátásának korszerűsítése a jobb betegellátás érdekében	
Támogatott tevékenységek	▪ Az egészségügyi ellátással kapcsolatos infrastruktúra színvonalának emelése	
Kedvezményezettek	▪ Lakosság ▪ Egészségkárosodottak, betegek	
Részvevők köre	▪ Kistérség ▪ Helyi önkormányzatok	
Forrás	▪ Pályázati lehetőség	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok	Hatás indikátorok	
▪ A lakosság egészségi állapotának javulása ▪ Egészségkárosodás megelőzése ▪ Rekreáció	▪ Lakosság közérzetének javulása ▪ Életminőség javulása ▪ Jó egészségi állapot megőrzése	
Partnerek megnevezése	Partnerek feladata	
▪ Kistérség ▪ Helyi önkormányzatok	▪ Az egészségügyi ellátás egyenlő színvonalának biztosítása	

Projektlap

Prioritás	I. Élhetőbb kistérség	
Alprogram	1. Infrastruktúra fejlesztése	
Projekt címe	1.6. Óvodák, alapfokú képzőintézmények infrastruktúrájának fejlesztése	
Projekt célja	▪ A kistérség óvodásai, iskolásai számára megfelelő képzési infrastruktúra biztosítása	
Támogatott tevékenységek	▪ Elvárható szintű infrastruktúra megvalósítása	
Kedvezményezettek	▪ Kistérségi óvodások, iskolások	
Részvevők köre	▪ Kistérség ▪ Helyi önkormányzatok	
Forrás	▪ Pályázati lehetőség	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok	Hatás indikátorok	
▪ A kor igényeinek megfelelő oktatási szint ▪ Az érintettek megfelelő szintű elhelyezése	▪ Érintettek képzettsége jobb lesz ▪ A képzési körülmények javulnak	
Partnerek megnevezése	Partnerek feladata	
▪ Kistérség ▪ Helyi önkormányzatok	▪ Összehangolt együttműködés	

Projektlap

Prioritás	I. Élhetőbb kistérség	
Alprogram	1. Infrastruktúra fejlesztése	
Projekt címe	1.7. Természet és környezetvédelem	
Projekt célja	▪ A kistérség meglévő természeti értékeinek megtartása, az ehhez kapcsolódó infrastrukturális beruházások megvalósítása	
Támogatott tevékenységek	▪ Természetvédelmi területek védelmét, bemutatását szolgáló infrastruktúra kialakítása	
Kedvezményezettek	▪ Helyben lakók ▪ Kistérségbe látogatók	
Résztevők köre	▪ Kistérség ▪ Helyi önkormányzatok	
Forrás	▪ Pályázati lehetőség	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok	Hatás indikátorok	
▪ A természetvédelmi terület látogatottsága nő ▪ A határ által kettéválasztott terület egységessé válik	▪ Természetvédelmi terület állapota nem romlik ▪ A környezetvédelmi aktivitás nő	
Partnerek megnevezése	Partnerek feladata	
▪ Nemzeti Park ▪ Kistérség ▪ Helyi önkormányzatok	▪ Összehangolt tevékenység a környezetvédelem érdekében	

Projektlap

Prioritás	I. Élhetőbb kistérség	
Alprogram	2. Humán erőforrás fejlesztése	
Projekt címe	2.1. Óvodai, alapfokú iskolai képzés humán erőforrásának kistérségi szintű szervezése	
Projekt célja	▪ A kistérség alapfokú képzési színvonalának emelése	
Támogatott tevékenységek	▪ Képzés szervezése kistérségi szinten	
Kedvezményezettek	▪ Képzésben résztvevők	
Résztvevők köre	▪ Szülők, óvodások, iskolások, pedagógusok	
Forrás	▪ Pályázati lehetőség	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Jogszabályi előírásoknak megfelelő gyereklétszám biztosítása ▪ Helyi képzés megmaradása		▪ A gyerekek képzése helyben történik
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Kistérség ▪ Helyi önkormányzatok		▪ A feladat összehangolása

Projektlap

Prioritás	I. Élhetőbb kistérség	
Alprogram	2. Humán erőforrás fejlesztése	
Projekt címe	2.2. Felnőttképzés, átképzés	
Projekt célja	▪ Felnőtt szakképzetlenek OKJ-s képzése, élethosszig tartó tanulás a munkaerő-piaci kereslet igényének megfelelően	
Támogatott tevékenységek	▪ Felnőttképzés különböző szintjei, átképzések, továbbképzések, tanfolyami képzések	
Kedvezményezettek	▪ A munkaerő-piacon megjelenők, munkavállalók	
Résztevők köre	▪ Képzési intézmények ▪ Helyi önkormányzatok	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek ▪ Munkaügyi Központi támogatás	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Nő a szakképzettek száma ▪ A munkaerő-piaci igények és a munkavállalók képzettségének összhangja javul		▪ Csökken a képzetlen munkavállalók száma ▪ Nő a munka világába újra bekapcsolódók száma
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Képzőintézetek ▪ Helyi önkormányzatok		▪ A munkaerő-piaci igényekhez igazodó képzési lehetőség megteremtése

Projektlap

Prioritás	I. Élhetőbb kistérség	
Alprogram	2. Humán erőforrás fejlesztése	
Projekt címe	2.3. Életminőséget alakító programok	
Projekt célja	▪ Az egészséges életmód, mint életvitel tudatosítása, pozitív életmód erősítése	
Támogatott tevékenységek	▪ Egészségügyi, gazdálkodási, környezetvédelmi, kulturális, stb. ismeretek bővítését szolgáló tanfolyamok	
Kedvezményezettek	▪ Helyi lakosok különböző korosztályai	
Résztevők köre	▪ Az egészséges életmódot folytatni szándékozók	
Forrás	▪ Önfelkészítő, pályázatok	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok	Hatás indikátorok	
▪ Az egészséges életmódot folytatók száma nő ▪ A lakosság egészségi állapota javul ▪ A pozitív életszemlélet segíti a munkaerő-piaci elhelyezkedést	▪ A stressz hatás csökken ▪ Az egészségkárosító életforma kevésbé lesz jellemző ▪ Erősödik a kistérség identitása	
Partnerek megnevezése	Partnerek feladata	
▪ Helyi vállalkozók ▪ Civil szervezetek	▪ Az egészséges életvitel tudatosítása gyakorlatias módon	

Projektlap

Prioritás	I. Élhetőbb kistérség	
Alprogram	2. Humán erőforrás fejlesztése	
Projekt címe	2.4. Roma és hátrányos helyzetűek speciális programja	
Projekt célja	▪ A roma lakosság sajátos kultúrájából eredően hátrányt szenved a lakossági beilleszkedés kapcsán. A hátrány oldása a lakosság egésze szempontjából fontos	
Támogatott tevékenységek	▪ Elsősorban a képzettség, életmód, közösségi életvitel, gazdálkodási ismeretek, egészségügyi ismeretek	
Kedvezményezettek	▪ A roma lakosság egésze, illetve hasonlóan élő nem roma, hátrányos helyzetűek	
Résztevők köre	▪ A jelenlegi életvitelükön változtatni akarók	
Forrás	▪ Kormányzati támogatások ▪ EU és hazai pályázatok	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok	Hatás indikátorok	
▪ Nő a társadalmi beilleszkedők száma ▪ Csökken az egészségtelen életmódot folytatók száma	▪ Javul az elhelyezkedési, munkavállalói lehetőség ▪ Gazdálkodási ismeretek bővülés által nő az önellátási lehetőség	
Partnerek megnevezése	Partnerek feladata	
▪ Kisebbségi önkormányzatok ▪ Kistérség ▪ Helyi önkormányzatok	▪ Együttes fellépés a hátrányos helyzetűek érdekében	

Projektlap

Prioritás	I. Élhetőbb kistérség	
Alprogram	2. Humán erőforrás fejlesztése	
Projekt címe	2.5. Kistérségi, értelmiségi utánpótlás segítése	
Projekt célja	▪ Ösztöndíj-rendszerrel támogatni a helyi tehetséges fiatalokat a kistérségi értelmiségi utánpótlás biztosítása érdekében	
Támogatott tevékenységek	▪ Felsőfokú oktatás	
Kedvezményezettek	▪ Tehetséges helyi fiatalok	
Résztevők köre	▪ Pályázati úton kiválasztottak	
Forrás	▪ Kormányzati támogatások	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ A kistérségi értelmiség biztosítása ▪ Megfelelő szintű intézményi vezetők, alkalmazottak biztosítása		▪ Megfelelő képzettségűek igény szerinti biztosítása hosszabb távon
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Kistérség ▪ Helyi önkormányzatok		▪ Résztevők kiválasztása

Projektlap

Prioritás	I. Élhetőbb kistérség	
Alprogram	2. Humán erőforrás fejlesztése	
Projekt címe	2.6. Vállalkozók tanfolyami képzése	
Projekt célja	▪ Vállalkozói ismeretek bővítése	
Támogatott tevékenységek	▪ Tanfolyami képzések	
Kedvezményezettek	▪ Vállalkozók, leendő vállalkozók, munkavállalók	
Részrtvevők köre	▪ Vállalkozásban érintettek, vagy a vállalkozást elindítani akarók	
Forrás	▪ Önköltséges, pályázati támogatások	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Nő a vállalkozók száma ▪ Nő a vállalkozók vállalkozással kapcsolatos tudása		▪ Nő a kis- és középvállalkozások száma ▪ Nő az alkalmazottak száma ▪ Javul a kistérség diverzifikációja
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Gazdasági kamarák ▪ Kistérség		▪ Marketing képzés megvalósítása

Projektlap

Prioritás	I. Élhetőbb kistérség	
Alprogram	2. Humán erőforrás fejlesztése	
Projekt címe	2.7. Kistérségi rendezvények, konferenciák	
Projekt célja	▪ Olyan rendezvények, konferenciák megtartása, melyek a kistérségek ismertebbé teszik	
Támogatott tevékenységek	▪ Fesztiválok, konferenciák, sportnapok, civil rendezvények	
Kedvezményezettek	▪ Helyben élők, kistérségbe látogatók	
Részvevők köre	▪ A rendezvény jellegének megfelelő helyi lakosság	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Nő a kistérségben élők identitás tudata ▪ Javul a kistérség ismertsége ▪ A helyi lakosok aktivitása nő		▪ A rendezvények áttételesen elősegítik a gazdasági állapot javulását ▪ Nő a turizmus ▪ Erősödnek a határon átnyúló kapcsolatok
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Civil szervezetek ▪ Lakosság ▪ Helyi önkormányzatok		▪ Tevékenység összehangolása

Projektlap

Prioritás	II. Munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások megerősítése	
Alprogram	1. Ipari, szolgáltatói ágazat	
Projekt címe	1.1. Ipartelepítés elősegítése	
Projekt célja	▪ Ipari szolgáltatói tevékenységek bővítése, új vállalkozások letelepítése	
Támogatott tevékenységek	▪ Inkubátorházak létesítése	
Kedvezményezettek	▪ Ipari, szolgáltatói tevékenységre vállalkozók, lakosság	
Résztevők köre	▪ Tőkehiánnyal küszködő új vállalkozók	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Az inkubátorházak segítségével nő a vállalkozók száma ▪ Bővül a vállalkozói tevékenységek köre ▪ Nő a kis- és középvállalkozások száma		▪ Csökken a munkanélküliség ▪ Tőkehiányos vállalkozások is képesek az elindulásra
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Kistérség ▪ Helyi önkormányzatok		▪ Inkubátorházak megvalósítása, üzemeltetése

Projektlap

Prioritás	II. Munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások megerősítése	
Alprogram	1. Ipari, szolgáltatói ágazat	
Projekt címe	1.2. Kertészeti termékek feldolgozása	
Projekt célja	▪ Az alapanyagok feldolgozása révén nagyobb hozzáadott érték elérése	
Támogatott tevékenységek	▪ Friss zöldségfélék manipulálása, konzervipari, hűtőipari feldolgozása	
Kedvezményezettek	▪ A megvalósításban résztvevők, mezőgazdasági termelők, lakosság	
Résztvevők köre	▪ Vállalkozók, munkavállalók, mezőgazdasági termelők	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Nő a piaci biztonság ▪ Nő a jövedelmezőség ▪ Javul a munkahelyi foglalkoztatottság		▪ Javul a lakossági ellátás ▪ Nő a termelés biztonsága ▪ Bővül a kertészeti kultúrák területe
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Vállalkozók ▪ Mezőgazdasági termelők ▪ Alkalmazottak		▪ Összehangolt közreműködés

Projektlap

Prioritás	II. Munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások megerősítése	
Alprogram	1. Ipari, szolgáltatói ágazat	
Projekt címe	1.3. Klaszterekhez történő csatlakozás	
Projekt célja	▪ Piacbiztonság növelése, a hatékonyság javítása	
Támogatott tevékenységek	▪ Klaszterek működésében való részvétel	
Kedvezményezettek	▪ Vállalkozók	
Résztvevők köre	▪ Vállalkozók	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Termelési nagyság nő ▪ Gazdálkodási hatékonyság javul ▪ Innováció bővül		▪ Nő a piacbiztonság ▪ Javul a vállalkozói együttműködés
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Klaszterben résztvevők		▪ Együttműködés

Projektlap

Prioritás	II. Munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások megerősítése	
Alprogram	1. Ipari, szolgáltatói ágazat	
Projekt címe	1.4. Helyi vállalkozási lehetőségek dinamizálása	
Projekt célja	▪ Piaci igények felmérése, üzleti marketing	
Támogatott tevékenységek	▪ Piackutatás	
Kedvezményezettek	▪ Vállalkozók, fogyasztók	
Résztvevők köre	▪ Vállalkozók, marketing szakemberek	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Piaci lehetőségek meghatározása fontosabbá válik ▪ A vállalkozói biztonság nő ▪ A gazdálkodási tevékenység bővül		▪ Csökken a kockázat ▪ Bővül a határon átnyúló együttműködés ▪ Nő a termelési diverzifikáció
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Vállalkozók, marketing szakemberek		▪ Felmérés, piackutatás, marketing

Projektlap

Prioritás	II. Munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások megerősítése	
Alprogram	1. Ipari, szolgáltatói ágazat	
Projekt címe	1.5. Közmunka – termelőmunkává történő fejlesztése	
Projekt célja	▪ A közmunka-program továbbfejlesztése a hosszabb távú termelői munkába	
Támogatott tevékenységek	▪ Vízvezetők építése, karbantartása, erdősítés, erdőápolás, járdaépítés	
Kedvezményezettek	▪ Közmunkában résztvevők, lakosság	
Résztvevők köre	▪ Közmunkára alkalmas személyek	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ A munkanélküliek helyzete hosszabb távra javul ▪ Nő a munkavégzés hatékonysága ▪ Nő a szakképzettek száma		▪ Közmunka kihatása hosszabb távú lesz ▪ Jelentős értékeket állít elő ▪ Átmenetet jelent a végleges munkára
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Kistérség ▪ Helyi önkormányzatok ▪ Vállalkozók ▪ Intézmények		▪ Közmunka szervezése

Projektlap

Prioritás	II. Munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások megerősítése	
Alprogram	1. Ipari, szolgáltatói ágazat	
Projekt címe	1.6. Megújuló energia előállításának fejlesztése	
Projekt célja	▪ Zöldenergia növelése	
Támogatott tevékenységek	▪ Szél, napenergia, biomassza hasznosítása, biodízel, etilalkohol előállítása	
Kedvezményezettek	▪ Mezőgazdasági termelők, feldolgozók, lakosság	
Résztevők köre	▪ Megújuló energiát előállítók	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Nő a zöldenergia felhasználás aránya ▪ Nő a mezőgazdasági termelők biomassza előállítása, felhasználása ▪ Megvalósul a környezetvédelem		▪ Nő a mezőgazdasági termelők termelési biztonsága ▪ Olcsóbbá válik az energia-előállítás ▪ Kiváltható a fosszilis energia egy része
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Vállalkozók ▪ Mezőgazdasági termelők ▪ Helyi önkormányzatok		▪ A projekt megvalósítása

Projektlap

Prioritás	II. Munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások megerősítése	
Alprogram	2. Mezőgazdaság	
Projekt címe	2.1. Erdősítés, gyepesítés	
Projekt célja	▪ Gyenge termőhely adottságú területek erdősítése, gyepesítése, szántóföldi területek kiváltása	
Támogatott tevékenységek	▪ Erdőtelepítés, gyepesítés	
Kedvezményezettek	▪ Mezőgazdasági gazdálkodók, munkavállalók	
Résztevők köre	▪ Mezőgazdasági vállalkozók	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ A szántóföldi, gyenge termőhely adottságú területek nagysága csökken ▪ Az erdő és gyep mértéke nő		▪ Javul a gazdálkodás hatékonysága ▪ A termőhelyi adottságokhoz igazodik a természetstechnológia
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Mezőgazdasági gazdálkodók, földterülettel rendelkezők ▪ Erdészeti Hatóságok		▪ A projekt megvalósítása

Projektlap

Prioritás	II. Munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások megerősítése	
Alprogram	2. Mezőgazdaság	
Projekt címe	2.2. Szántóföldi és hajtattott kertészeti termelés fejlesztése	
Projekt célja	▪ Kertészeti termelés fejlesztése	
Támogatott tevékenységek	▪ Szántóföldi és hajtattott kertészet	
Kedvezményezettek	▪ Kertészeti tevékenységet folytatók, munkavállalók, lakosság	
Résztvevők köre	▪ Mezőgazdasági vállalkozások, őstermelők	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Nő a kertészeti termelés mértéke ▪ A kertészeti termelés a szántóföldi termelésnél nagyobb jövedelmet biztosít ▪ Nő a munkahelyi foglalkoztatottság		▪ Nő a kertészeti termékek választéka ▪ Javul a termelési diverzifikáció
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Kertészettel foglalkozók ▪ Gépforgalmazók ▪ Kereskedők		▪ A piaci igényeket kielégítő együttműködés

Projektlap

Prioritás	II. Munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások megerősítése	
Alprogram	2. Mezőgazdaság	
Projekt címe	2.3. Kertművelés, kistérségi, régiós értékesítés	
Projekt célja	▪ A kertművelés reneszánsza	
Támogatott tevékenységek	▪ Lakóház körüli kertek hasznosítása	
Kedvezményezettek	▪ Kertes ingatlannal rendelkezők, fogyasztók	
Résztevők köre	▪ Kertes házakban élők	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ A használaton kívüli kertek újra művelésbe kerülnek ▪ Javul a helyi zöldség- és gyümölcscellátás ▪ Kiegészítő jövedelemre tesznek szert a kertművelők		▪ Egészséges táplálkozás elősegítése ▪ Hasznos kiegészítő foglalkozás ▪ Szakmai ismeretek bővülése
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Kerttel rendelkezők ▪ Kereskedők, fogyasztók		▪ Összehangolt együttműködés

Projektlap

Prioritás	II. Munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások megerősítése	
Alprogram	2. Mezőgazdaság	
Projekt címe	2.4. Extenzív állattartás	
Projekt célja	▪ Gyeppek hasznosítása extenzív állattartással	
Támogatott tevékenységek	▪ Gyeppek legeltetési hasznosítása	
Kedvezményezettek	▪ Gyeppterülettel, állatállománnyal rendelkezők, fogyasztók	
Résztvevők köre	▪ Agrárgazdálkodók	
Forrás	▪ Pályázati, támogatási lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Az előállított egészséges húsmennyiségnél a gyeppterületek hasznosítása megtörténik ▪ Nő a munkahelyi foglalkoztatottság		▪ Tiszta környezet biztosítása ▪ Termőhelyi adottsághoz igazodó hasznosítás ▪ Belvizes területen telepített gyeppek hasznosítása
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Gyeppterülettel és állatállománnyal rendelkezők ▪ Vágóhidak ▪ Kereskedők		▪ Együttműködés

Projektlap

Prioritás	II. Munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások megerősítése	
Alprogram	2. Mezőgazdaság	
Projekt címe	2.5. Ökotermesztés	
Projekt célja	▪ Egészséges termék-előállítás	
Támogatott tevékenységek	▪ Ellenőrzött ökotevékenység	
Kedvezményezettek	▪ Mezőgazdasági termelők, fogyasztók	
Résztevők köre	▪ Agrárgazdálkodók	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek, agrártámogatások	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Nő az egészséges táplálék mennyisége		▪ Csökken a környezetkárosító terhelés
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Mezőgazdasági termelők, fogyasztók		▪ Piaci igények kielégítése

Projektlap

Prioritás	II. Munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások megerősítése	
Alprogram	2. Mezőgazdaság	
Projekt címe	2.6. Megújuló energia alapanyag-termesztés	
Projekt célja	▪ Az energetikai hasznosítású ültetvények területének bővítése	
Támogatott tevékenységek	▪ Megújuló energia alapanyagát képző növények előállítása	
Kedvezményezettek	▪ Mezőgazdasági termelők	
Résztevők köre	▪ Mezőgazdasági termelők	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ A megújuló energia alapanyag igényének kielégítése megtörténik ▪ A gazdálkodói tevékenység stabilitása nő		▪ A környezetterhelés csökken
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Mezőgazdálkodók, energia-előállítók		▪ Együttműködéssel javítani a zöldenergia arányát

Projektlap

Prioritás	II. Munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások megerősítése	
Alprogram	2. Mezőgazdaság	
Projekt címe	2.7. Gyümölcsfák telepítése, célirányos gyümölcsfelhasználás	
Projekt célja	▪ Gyümölcsösök telepítése	
Támogatott tevékenységek	▪ Gyümölcsök feldolgozása	
Kedvezményezettek	▪ Agrárgazdálkodók, fogyasztók	
Részvevők köre	▪ Mezőgazdasági termelők	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Nő a gyümölcsös területe ▪ Javul a gyümölcsfogyasztás változatossága ▪ Nő a jövedelem		▪ Nő a termelési diverzifikáció ▪ Nő az egészséges ételkészítés előállítása
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Mezőgazdasági vállalkozók		▪ Projekt megvalósítása

Projektlap

Prioritás	II. Munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások megerősítése	
Alprogram	2. Mezőgazdaság	
Projekt címe	2.8. Kisállattenyésztés fejlesztése	
Projekt célja	▪ Kisállattenyésztés fejlesztése a szociális gondok enyhítésére	
Támogatott tevékenységek	▪ Baromfi, nyúl, galamb állatfajok előállítás	
Kedvezményezettek	▪ Kisállatot tartók, fogyasztók	
Résztevők köre	▪ Családi házakkal rendelkezők	
Forrás	▪ Integrátori tevékenység, önerő	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Nő a kisállatok száma ▪ Nő a helyi ellátás lehetősége ▪ Kiegészítő jövedelemszerzés módja		▪ Egészségesebb táplálkozás ▪ Hasznos házkörüli elfoglaltság
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Kertes házzal rendelkezők ▪ Integrátorok ▪ Kereskedők		▪ A projekt megvalósítása

Projektlap

Prioritás	II. Munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások megerősítése	
Alprogram	2. Mezőgazdaság	
Projekt címe	2.9. Értékesítő – beszerző – integráló szervezetek	
Projekt célja	▪ Az ár-alku pozíció erősítése	
Támogatott tevékenységek	▪ Összefogás a beszerzés értékesítés területén	
Kedvezményezettek	▪ Mezőgazdasági termelők	
Részvevők köre	▪ Mezőgazdasági termelők	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Nő a beszerzés értékesítés hatékonysága ▪ Nő az egyöntetű áru előállításának mennyisége ▪ Nő a hatékonyság és árbevétel		▪ Nő a termelési biztonság ▪ Javul a termesztési kultúra
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Mezőgazdasági gazdálkodók		▪ Együttműködés kialakítása, az együttműködés fenntartása

Projektlap

Prioritás	II. Munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások megerősítése	
Alprogram	2. Mezőgazdaság	
Projekt címe	2.10. Információs rendszer kialakítása	
Projekt célja	▪ Piaci igények minél jobb kielégítése	
Támogatott tevékenységek	▪ Informatika fejlesztése	
Kedvezményezettek	▪ Piaci szereplők	
Részvevők köre	▪ Mezőgazdasági termelők, kereskedők, fogyasztók	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Javul az áruválaszték ▪ Javul a megrendelések kielégítésének aránya ▪ Nő a költséghatékonyság		▪ Nő a fogyasztói elégedettség ▪ Javul a kiszállítás pontossága
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Termék-előállítók ▪ Kereskedők		▪ Közös fejlesztés

Projektlap

Prioritás	II. Munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások megerősítése	
Alprogram	2. Mezőgazdaság	
Projekt címe	2.11. Bemutatók, mintagazdaságok példamutató szerepének erősítése	
Projekt célja	▪ Innováció elősegítése	
Támogatott tevékenységek	▪ Bemutatók	
Kedvezményezettek	▪ Mintagazdaságok, gazdálkodók	
Részvevők köre	▪ Mintagazdaságok	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Nő az innovatív tevékenység ▪ Az új módszerek elterjedése gyorsabbá válik ▪ A tapasztalatszerzés megvalósul		▪ A gazdaságok modernizációja felgyorsul ▪ A termelés igazodik a piaci igényekhez
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Agrárgazdálkodók		▪ Kölcsönös együttműködés

Projektlap

Prioritás	II. Munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások megerősítése	
Alprogram	2. Mezőgazdaság	
Projekt címe	2.12. Országhatáron átnyúló együttműködések	
Projekt célja	▪ Határon átnyúló együttműködések	
Támogatott tevékenységek	▪ Tapasztalatcserék, klaszterek, együttműködések	
Kedvezményezettek	▪ Magyar és román gazdálkodók	
Részvevők köre	▪ Magyar és román gazdálkodók	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Erősödik a két ország gazdálkodói kapcsolata ▪ Nő a közös érdekeltségen alapuló együttműködés lehetősége		▪ A piaci lehetőségek kihasználása javul
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ A két ország gazdálkodói		▪ Együttműködés kialakítása, megtartása

Projektlap

Prioritás	II. Munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások megerősítése	
Alprogram	2. Mezőgazdaság	
Projekt címe	2.13. Egészséges életmód és a hozzá igazított helyi kerti termelés	
Projekt célja	▪ A hagyományos házi jellegű készítmények reneszánsza	
Támogatott tevékenységek	▪ Házi készítmények	
Kedvezményezettek	▪ Kerttel rendelkezők, hagyományos termékeket előállítók	
Résztvevők köre	▪ Kerttel rendelkezők, hagyományos termékeket előállítók	
Forrás	▪ Civil szervezetek lehetőségei, pályázatok	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Nő a kertben előállított termékek felhasználása ▪ Bővül a házi jellegű készítmények palettája		▪ Tradicionális szokások megújulnak ▪ Bővül a termelési ismeretek köre
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Kertművelők		▪ Tapasztalatcsere, együttműködés

Projektlap

Prioritás	II. Munkahelyteremtés, kis- és középvállalkozások megerősítése	
Alprogram	2. Mezőgazdaság	
Projekt címe	2.14. Agrárium komplex fejlesztése	
Projekt célja	▪ Az agrárágazat komplex fejlesztése	
Támogatott tevékenységek	▪ Termelési diverzifikáció	
Kedvezményezettek	▪ Agrártermelők	
Résztevők köre	▪ Agrártermelők, alkalmazottak	
Forrás	▪ Támogatási pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Folyamatos innováció megvalósulása ▪ Termelési diverzifikáció megvalósulása ▪ Hatékonyabb termelés		▪ Termelési kultúra javulása ▪ Termelési biztonság növelése
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Mezőgazdasági termelők, kereskedők, integrátorok		▪ Közös együttműködés

Projektlap

Prioritás	III. Turizmus, vendéglátás fejlesztése	
Projekt címe	1. Idegenforgalmi infrastruktúra fejlesztése	
Projekt célja	▪ A turizmus feltételrendszerének kialakítása	
Támogatott tevékenységek	▪ Idegenforgalmi infrastruktúra fejlesztése	
Kedvezményezettek	▪ Gazdálkodók, turizmussal foglalkozók	
Résztevők köre	▪ Turizmusban érintettek	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Javul a turizmus infrastruktúrája ▪ Nő a turisztikai látogatottság		▪ A helyben lakók a turizmus által plusz jövedelemhez jutnak ▪ A kistérség ismertsége nő
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Turizmusban, vendéglátásban résztvevő szereplők		▪ A kulturált turizmus feltételeinek biztosítása

Projektlap

Prioritás	III. Turizmus, vendéglátás fejlesztése	
Projekt címe	2. Termálvíz hasznosítás, rekreációs lehetőségek fejlesztése	
Projekt célja	▪ Termálvíz turisztikai, egészségügyi célú hasznosítása	
Támogatott tevékenységek	▪ Termál-egészségügyi centrum kialakítása	
Kedvezményezettek	▪ Vállalkozók, lakosság, látogatók	
Résztevők köre	▪ Beruházók, látogatók	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Nő a kistérség látogatottsága ▪ Javulnak a helyi lakosok rekreációs esélyei ▪ Hasznosul az eddig nem hasznosított termálvíz		▪ Nő a munkaerő-foglalkoztatottság
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Vállalkozók ▪ Kistérség ▪ Látogatók		▪ A projekt megvalósítása

Projektlap

Prioritás	III. Turizmus, vendéglátás fejlesztése	
Projekt címe	3. Horgásztavak, pihenőtavak kialakítása	
Projekt célja	▪ Szabadidő elfoglaltság biztosítása, turizmus elősegítése	
Támogatott tevékenységek	▪ Horgásztavak kialakítása, fenntartása	
Kedvezményezettek	▪ Vállalkozók, lakosság	
Résztevők köre	▪ Horgászatban érdekeltek	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Nő a kikapcsolódási lehetőség ▪ Javul az aktív pihenés lehetősége ▪ Nő a turisztikai látogatottság		▪ Hasznosulnak a vízjárások
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Vállalkozók ▪ Horgászok ▪ Lakosság		▪ A projekt megvalósítása

Projektlap

Prioritás	III. Turizmus, vendéglátás fejlesztése	
Projekt címe	4. Lovasturizmus fejlesztése	
Projekt célja	▪ Szabadidő kulturált eltöltése	
Támogatott tevékenységek	▪ Lovagolás, fogathajtás, gyógylovaglás	
Kedvezményezettek	▪ Agrárgazdálkodók, lótartók, látogatók	
Résztvevők köre	▪ Lakosság	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ Nő a lovaglással kapcsolatos tevékenységeket igénybevevők száma ▪ Nő a turisztikai látogatottság ▪ Kiegészítő jövedelem lehetősége		▪ Sport és egészséges életmód lehetőségének igénybevétele
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Vállalkozók ▪ Látogatók		▪ A projekt megvalósítása

Projektlap

Prioritás	III. Turizmus, vendéglátás fejlesztése	
Projekt címe	5. Folyóparti szabad strandok, vízisport-lehetőségek fejlesztése	
Projekt célja	▪ Vízisport-lehetőségek kialakítása, a szabadidő vízparti eltöltése	
Támogatott tevékenységek	▪ A vízparti időtöltés feltételeinek kialakítása	
Kedvezményezettek	▪ Vállalkozók, látogatók	
Részvevők köre	▪ Vállalkozók, látogatók	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ A vízisportok, szabadtéri strandok lehetősége növeli a turisták számát		▪ Turizmus látogatottsági szintje emelkedik
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Vállalkozók, turisták, helyi lakosok		▪ A kulturált feltételek biztosítása

Projektlap

Prioritás	III. Turizmus, vendéglátás fejlesztése	
Projekt címe	6. Aktív turizmus fejlesztése	
Projekt célja	▪ A turisztika különböző ágainak koordinációja, marketingje	
Támogatott tevékenységek	▪ Ökoturizmus és természetjárás, kerékpáros turizmus, horgászturizmus, vadászturizmus lehetőségeinek biztosítása	
Kedvezményezettek	▪ Turisták, vállalkozók, látogatók	
Résztevők köre	▪ Turisták, vállalkozók, látogatók	
Forrás	▪ Pályázati lehetőségek	
Output indikátorok		
Eredményindikátorok		Hatás indikátorok
▪ A kistérségbe látogató turisták száma nő ▪ A turizmus időszaka meghosszabbodik ▪ A turizmus feltételrendszerének hatékonysága javul		▪ A kistérség ismertsége nő ▪ A helyben élők számára kiegészítő jövedelmet biztosít
Partnerek megnevezése		Partnerek feladata
▪ Vállalkozók ▪ Túraszervezők ▪ Turisták		▪ A turizmus feltételrendszerének biztosítása, hatékony szervezés

II. Tevékenységek ütemterve

2009. I. n. év:

Tervező szakértőkkel, kistérség koordinátoraival, helyi vidékfejlesztési közösséggel kapcsolatos felvétel, folyamatos együttműködés

- 2008. október 9. Árajánlat megküldése
- 2009. február 9. Megrendelés
- 2009. február 23. Vállalkozói Szerződés megkötése

2009. II. n. év:

Program céljainak megismerése, külső szakértők segítségével

- Kérdőíves felmérés (86 db)
- Telefonos interjúk, személyes megkeresések
- Kistérségi programok áttekintése, összegyűjtése
- Adatgyűjtés, helyzetelemzés

2009. III. n. év:

Program levetítése kistérségi szintre, külső szakértők segítségével

- Részletes SWOT analízis készítése
- Prioritások megfogalmazása – fő célok kijelölése
- Helyzetelemzés, fő célkitűzések megvitatása az érintettek bevonásával:
  - 2009. szeptember 23-án Okány
  - 2009. július 30-án Zsadány

2009. IV. n. év:

Központi célok összegyűjtése, külső szakértők segítségével

- Prioritásokhoz tartozó intézkedések megfogalmazása

2010. I. n. év:

Egyeztetés tervező szakértőkkel, kistérség koordinátoraival

- Komplex átfogó program készítése – projekt adatlapok kidolgozása

2010. II. n. év:

Program elterjesztése az érintett településeken

- Komplex átfogó program részletes ismertetése az érintettek körében:
  - 2010. július 5. Zsadány
  - 2010. július 12. Mezőgyán
  - 2010. július 14. Sarkadkeresztúr

2010. III. n. év:

Értékelés

- Dokumentumtár, forráselemek összeállítása
- Programzáró értékelés 2010. szeptember 16.

Lakossági kistérségi kérdőíves felmérés értékelése

14 olyan kérdés megválaszolására kértük fel a kistérségben élőket, – nem reprezentatív módon – melyek arra irányultak, hogy a kistérség komplex programját egyes települések szemszögéből nézve minősítsék. A kérdezés azzal a céllal történt, hogy a megfogalmazott és több települést érintő problémák, azok kistérségi szintű megoldási javaslatai a lakosság részéről megerősítésre találnak-e.

A kérdezettek intézményvezetők, gazdálkodói szervezetek, helyben lakók, civil szervezetek képviselői voltak.

1. kérdés: A kistérségen belüli település megnevezése

A kérdés arra irányult, hogy mely településen él a válaszoló.

2. kérdés: A település általános helyzete a fejlődés szempontjából

A települések általános helyzetét a kérdezettek általában **átmenetileg nehéz helyzetűnek** minősítették, vagy **hasonló** helyzetűnek, mint a kistérség többi településének helyzete. Az ilyen minősítésű megítélés biztató, egyrészt azért mert objektív, másrészt azért mert a leszakadást átmeneti és nem végleges állapotnak, és nem kilátástalannak ítélik meg. A válaszadás 3. helyén a megtorpant, de fejlődőképes jelző szerepel, ami arra utal, hogy az itt élők jobb jövőbe vetett hite még megvan. Az is megállapítható, hogy a válaszadók közül – középkorú és idősebb korosztály – megítélése volt bizakodóbb.

3. kérdés: Mely adottság kihasználása lehet a fejlődés motorja?

A gazdasági fejlődés kitörési pontjainak megítélésében döntő véleményként a helyi kis- és középvállalkozások megerősítése került megjelölésre. Ezen belül a válaszolók – a mezőgazdasági tradícióból eredően – a mezőgazdasági termelést helyezik előtérbe. Szintén a tradícióból adódik a környező nagyvárosok munkalehetőségeinek igénye is. Az országhatár átjárhatósága melletti határon túli munkavállalási lehetőségre is várakozással tekintenek. Végző esetben a közmunka is megjelölésre került.

4. kérdés: A település helyzete mely területeken javult?

Az elmúlt 5 évben a településeken a szűkös anyagi lehetőségek ellenére sok mindenben történt előrelépés, – az állandó munkalehetőség bővülését kivéve – ami elsősorban a településvezetők, a civil közösségek áldozatkész munkájának köszönhető. A meglévő aktív kezdeményezés a jövőre nézve is biztató. A fejlesztések milyenségét és nagyságát azonban

behatárolják a meghirdetett pályázati és a szűkös forráslehetőségek. A további leszakadás megakadályozására, a felzárkóztatásra további központi segítségre van szükség, olyan lehetőségekre, melyeket a településen élők kezdeményezései fel tudnak erősíteni.

5. kérdés: Legaggasztóbb problémák

A kistérség egészére egységesen jellemző környezeti probléma – Sarkad kivételével – a kommunális folyékony hulladék gyűjtésének, környezetkímélő módon történő elhelyezésének hiánya. Hasonlóan a kistérség egészét érintő problémák a közúti és vasúti közlekedés infrastrukturális hiányosságai. A határ két oldalát összekötő közlekedési lehetőségek kiépítése, figyelemmel a leendő határátjárhatóságra – növeli a szükséges infrastrukturális fejlesztéseket. Egyöntetűen megfogalmazásra került a cigányság hátrányos helyzetének általános gondja.

A megkérdezettek mindegyike a munkalehetőség hiányát tartja a kistérség elsősorú nehézségének. Ez nemcsak a kistérségre, hanem a környező városok, a megye, sőt azon is túlmutató területekre is kiterjed, ellehetetlenítve így a kistérségben élők környéken történő munkavállalási lehetőségét.

6-7. kérdés: A civil szervezetek szerepe

A civil szervezetek számát és aktivitását megfelelőnek minősítik a válaszadók. A települések kulturális, sport és társadalmi életében szerintük nagy szerepük van, tevékenységük elfogadott, általában jónak minősített.

8. kérdés: Munkahelyteremtés lehetősége

A munkahelyteremtés lehetőségét a válaszadók reálisan látják. Fontos, hogy a megállapítások nem a csodavárásra, hanem az egyéni kezdeményezésekre helyezik a hangsúlyt. A tenni akarás mellett is megfogalmazzák, hogy a kistérség a nehézségek áthidalására külső, gazdaságpolitikai segítségre szorul. A közmunkaprogram hatékonyságát a jelenlegi formában sokan megkérdőjelezik, szükséges rossznak tartják elsősorban a kiszámíthatatlansága miatt.

9. kérdés: Fiatalkorúak elvándorlása

A fiatalok elvándorlásának okát döntően a munkalehetőségek hiányában látják a válaszadók. Az „élhetőbb” körülményeket szorosán kapcsolják a munkalehetőséghez, azaz a két tényező tartalmi feltétele a helyben maradás záloga. Tényként kezelik azt is, hogy ha a szülő teheti, támogatja a fiatal elkerülését a számára kedvezőbb körülmények közé. A megkérdezettek a tapasztalatszerzésre „elvándoroltak” visszatérésében nem hisznek, mert megítélésük szerint a helyi körülmények rövid időn belül nem változnak olyan mértékben, hogy a kedvezőbb feltételeket megtapasztalók esetében a lokálpatriotizmus felülkerekedjen az egyéni érdekeken.

10. kérdés: Mi a legégetőbb települési probléma?

Sorrendben a legnagyobb problémának a magas arányú munkanélküliséget tartják a válaszadók, amit a munkaerő piacképes képzettségének hiánya, illetve a hátrányos, roma helyzetűek megoldatlan helyzete követ.

11-12. kérdés: Mi a véleménye települése fejlesztési tervéről?

A legtöbben úgy gondolják, hogy minden településnek van fejlesztési terve, azonban tudásuk általában erről hiányos, vagy megvalósulásukat csak részben tartják lehetségesnek, elsősorban tőkehiány miatt. Úgy gondolják külső segítség nélkül – elsősorban a forrást illetően – a kistérségi települések a hátrányos helyzetből nem tudnak kilábalni.

13-14. kérdés: Az önkormányzatok lehetősége, a befektetések ösztönzése

Az önkormányzatok a lehetőségeikhez képest mindent elkövetnek a befektetők megtelepedése érdekében, állapítják meg a válaszadók. A megkérdezettek jelentős változást várnak attól, hogy a zöldhatár átjárhatósága 2011-től biztosítva lesz.

Összefoglalás

Kétoldalú a lakosság válaszadásának megítélése. Egyrészt nem szívesen adnak választ a feltett kérdésekre, – holott a válaszadás névtelen – mert úgy érzik valós módon ugyan, de kedvezőtlen színben tüntetik fel azt a térséget, ahová életük kötődik és tisztességes, szorgalmas munkájuk ellenére vagy munkalehetőség hiánya miatt nem tudnak boldogulni az elvárt életszinvonalon. Másrészt csökkent aktivitásuk arra, hogy a szükségesnek vélt változások élére álljanak, inkább a közreműködők státuszát vállalják. A kérdésekre adott válaszokból kitűnik, hogy a kistérségben élő megkérdezettek településenkénti problémái hasonlóak a kistérség összes településénél, ami arra utal, hogy a kistérségi szintű intézkedések megvalósítása szükséges és támogatott.

KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS

Tárgy: „A Sarkadi Kistérség összehangolt komplex programja” sikeres megvalósítása érdekében.

1. A Kistérség mely településével kapcsolatosan mond véleményt? (Jelölje x-szel a települést)

☐	Biharugra	☐	Okány
☐	Geszt	☐	Sarkad
☐	Körösnagyharsány	☐	Sarkadkeresztúr
☐	Kötegyán	☐	Újszalonta
☐	Méhkerék	☐	Zsadány
☐	Mezőgyán		

2. Ön szerint a település általános helyzete a fejlődés szempontjából

☐	Reménytelen
☐	Átmenetileg nehéz helyzetű
☐	Hasonló helyzetű, mint a Kistérség többi települése
☐	Fejlődőképese, de fejlődése megtorpant
☐	Elfogadható helyzetű
☐	Jó helyzetben lévő
☐	Egyéb, és pedíg.....

3. A településen mely adottságok kihasználása lehet a fejlődés motorja? (Több is x-elhető)

☐	Mezőgazdasági termelés
☐	Helyi kis- és közepes vállalkozások
☐	▪ Ipari jellegűek ▪ Szolgáltatás jellegűek ▪ Mezőgazdasági jellegűek
☐	
☐	Turizmus
☐	Határon átnyúló munkalehetőség
☐	Munkalehetőség a közeli megyei városokban
☐	Közmunka
☐	Egyéb, éspedig .....

4. A település helyzete mely területeken javult 2005 óta (Több is x-elhető)

☐	Egészségügyi ellátás
☐	Alapfokú oktatás
☐	Településarculat
☐	Szennyvízhelyzet
☐	Belvízvédelem
☐	Közlekedés
☐	Hivatali ügyintézés
☐	Munkalehetőség
☐	Egyik sem
☐	Egyéb, éspedig .....

5. Mely szolgáltatás, tényező helyzetét tartja aggasztónak? (Több is x-elhető)

☐	Egészségügyi ellátás
☐	Alapfokú oktatás
☐	Bölcsőde, óvoda
☐	Kommunális folyékony hulladék gyűjtése
☐	Kommunális szilárd hulladék gyűjtése
☐	Helyközi közlekedési infrastruktúra
☐	Helyi közlekedési infrastruktúra
☐	Munkalehetőség
☐	Kereskedelmi szolgáltatás
☐	Települési arculat, közterület
☐	Idősek ellátása
☐	Hivatali ügyintézés
☐	Művelődési lehetőség
☐	Sportlehetőség
☐	Közbiztonság
☐	Cigányság, hátrányos helyzetűek problémája
☐	Egyéb, éspedig .....

6. Van-e befolyása a település életére a civil szervezeteknek?

☐	Van
☐	Nincs

7. Milyenek ítéli meg a civil szervezetek szerepét a település életében?

- A civil szervezetek aktívak
- A civil szervezetek passzívak
- Tevékenységük nem összehangolt
- Tevékenységük egymást erősítő
- Egyéb, éspedig .....

8. Mit gondol, az aktuális gazdaságpolitika tud-e munkahelyet teremteni a településen, a Kistérségben?

- Nem, csak segítheti vagy gátolhatja létrejöttét
- Igen, az a feladata és meg tudja tenni
- Csak befolyásol, a lehetőséget a Kistérségben élőknek kell megragadni, tenni érte
- Csak a vállalkozók munkahelyteremtése és az önfoglalkoztatás teremthet munkahelyet
- Közmunkaprogramok adhatnak ilyen lehetőséget
- Csak magamra támaszkodhatom
- Egyéb, éspedig .....

9. Mely okok játszanak szerepet a fiatalok elvándorlásában? (Több válasz is x-elhető)

- Elsősorban a helyi, közeli munkalehetőség hiánya
- Ha a szülő teheti, támogatja az elvándorlást
- A „városi” élet nyújtotta körülmények – egészségügyi, művelődési, iskolai, környezeti, közlekedési, szolgáltatóipari, kereskedelmi, stb. – hiánya, az „élhetőbb” körülmények biztosításának jogos elvárása
- A helyi és a közeli térségben történő személyes érvényesülés hiánya
- Tapasztalatszerzés, majd visszatérés
- Tapasztalatszerzés, és nem cél a visszatérés
- Egyéb, éspedig .....

10. Mit tart a település legégetőbb problémájának? (Sorszámozza be: 1 a legrosszabb, 2., 3 .....7 kevésbé rossz)

☐	Magas munkanélküliségi arány
☐	A munkaerő nem piacképes képzettsége
☐	Roma lakosság megoldatlan helyzete
☐	Tőkeszegénység a térségben
☐	Alacsony színvonalú infrastruktúra
☐	Vállalkozói kedv hiánya
☐	Az új nemzedék munkára nevelése nem megfelelő
☐	Egyéb, éspedig .....

11. Van-e a településnek évekre előremutató fejlesztési terve, stratégiája?

☐	Van
☐	Nincs
☐	Nem tudok róla

12. Ha van és ismeri, akkor melyek a meghatározott fejlesztési irányok?

.....

.....

.....

13. Véleménye szerint van-e lehetősége a településnek a befektetések ösztönzésére, helyi megtelepedésük segítésére?

☐	Van
☐	Nincs

14. Ha van, melyek azok?

	Önkormányzati segítség
	▪ Anyagi kedvezmények (adókedvezmények, munkahelyteremtő támogatás, stb.)
	▪ Eszközök vagy telek, épület biztosítása
	▪ Erkölcsi, szervezési segítség nyújtása
	▪ Egyéb
	Lakossági közreműködés
	▪ Szakképzés, átképzés vállalása
	▪ Végzettségnek nem megfelelő munka elvállalása is
	▪ Más településre való bejárás vállalása
	Egyéb, éspedig .....

15. Ön szerint mely területeken kellene sürgősen változtatni. Kérjük a javaslatok konkrét meghatározását.

.....
.....
.....
.....
.....

Közreműködését köszönjük.

III- Dokumentumtár - forráselemek

Békés Gazdatárs Tanácsadó és Szolgáltató Kft.

5600 Békéscsaba, Szabadság tér 11-17.
Telefon/telefax: 66) 44 33 55
E-mail: info@bekesmeak.hu

Ikt.szám: 78/2008.
Ü.i.: Gábel István

Sarkad és Környéke Többcélú Kistérségi Társulás

Sarkad
Kossuth 27.
5720

Tárgy: árajánlat

Tóth Imre
elnök

Tisztelt Elnök Úr!

A Békés Megyei Agrárkamara Békés Gazdatárs Kft-je bruttó 2,5 millió Ft megbízási díjért - azaz Kettőmillió-ötszázezer forintért - vállalja a Kistérség összehangolt komplex programjának tervezését, elkészítését, a kapcsolatos társadalmi egyeztetését az ÁROP-1.1.5/c Kódszámú pályázati felhívás alapján.

A témához kapcsolódó referenciánk közül megemlíjtjük:

- A Békéscsabai Kistérség Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Programját 2004-2006.
- Az Észak-Bihari Kistérség Fejlesztő Egyesület Sarkadi Kistérség Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Programját 2004-2006.
- A Szeghalmi Kistérség Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Programját 2004-2006.

A Kft több felsőfokú végzettséggel bíró szakemberrel rendelkezik, ezek közül Gábel István és Törökné Rácz Erzsébet okleveleinek hiteles másolatait mellékeljük.

Békéscsaba, 2008. október 9.

Tisztelettel:

Törökné
Törökné Rácz Erzsébet
ügyvezető

Békés Gazdátárs Tanácsadó és Szolgáltató Kft.

5600 Békéscsaba, Szabadság tér 11-17.
Telefon: (66) 44 33 55 • Telefax: (66) 45 44 23
E-mail: info@bekesmeak.hu

Ikt. szám: 7 /2009.

**Sarkad és Környéke Többcélú
Kistérségi Társulás**

Sarkad
Kossuth u. 27.
5720

Tóth Imre
elnök részére

Tisztelt Elnök Úr!

Megerősítjük 2008. október 9-én tett ajánlatunkat és 2.100.000 Ft + Áfa megbízási díjért – azaz Kettőmillió-egyszázezer forintért – a Békés Megyei Agrárkamara Békés Gazdátárs Kft-je vállalja – a Kistérség összehangolt komplex programjának tervezését, elkészítését, a kapcsolatos társadalmi egyeztetését az AROP-1.1.5. kódszámú pályázati felhívás alapján.

Békéscsaba, 2009. február 3.

Tisztelettel:

Török
Törökné Rác Erzsébet
ügyvezető

316/2009

Sarkad és Környéke
Többcélú Kistérségi Társulás
Sarkad
Kossuth u. 27.
5720

Békés Gazda Tanácsadó és
Szolgáltató Kft.
Békéscsaba
Szabadság tér 11-17.
5600

Tárgy: Megrendelés

Tisztelt Cím!

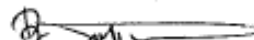
2009. február 03-án kelt árajánlatuk alapján megrendeljük a Kistérség összehangolt komplex programjának elkészítését, a kapcsolódó társadalmi egyeztetését az ÁROP 1.1.5/C kódszámú pályázati felhívás alapján 2.100.000 Ft + ÁFA, (összesen 2.520.000 Ft, azaz kettőmillió-ötszázhuszezer forint) megbízási díjért.

Kérjük a számlát a fenti címre és a következő számlaszámra:

11733175-15583099-00000000 legyenek szívesek kiállítani átutalásra.

Együttműködésüket köszönjük.

Sarkad, 2009. február 9.

Dr. Gulyás Imre

Kistérségi koordinációs osztályvezető

Vállalkozási szerződés

, amely létrejött egyrészről a

Sarkad és Környéke Többcélú Kistérségi Társulás

5720 Sarkad, Kossuth u. 27.

adószám: 15583099-1-04

képviseli: Dr. Gulyás Imre

koordinációs osztályvezető

továbbiakban mint **Megrendelő**, valamint a

Békés Gazdatárs Tanácsadó és Szolgáltató Kft.

5600 Békéscsaba, Szabadság tér 11-17. Pf.: 65.

cégjegyzékszám: 04-09-007559

adószám: 14000539-2-04

képviseli: Törökné Rácz Erzsébet

a továbbiakban mint **Vállalkozó** között az alulírott napon és helyen az alábbi feltételek szerint:

I.) A megállapodás tárgya:

1. Megrendelő megbízza a Vállalkozót a Kistérség összehangolt komplex programjának tervezésével és a kapcsolatos társadalmi egyeztetéssel az ÁROP-1.1.5. kódszámú pályázati felhívás alapján a jelen szerződésben írt tartalommal.
A Vállalkozó a feladat elvégzését jelen szerződés aláírásával elvállalja.
2. A biztosított szolgáltatásokat a jelen megállapodás elválaszthatatlan részét képező 1. sz. Melléklet tartalmazza.

II.) A vállalkozási díj:

1. Megrendelő az I/2. pontban írtak maradéktalan elvégzéséért 2.100.000.-Ft, + 20% ÁFA díjat fizeti a Vállalkozó részére az alábbi ütemezés /1. sz. Melléklet/ szerint:
  - 1. részben ütemezés szerint 1.041.667.- Ft + 20% ÁFA
  - 2. részben ütemezés szerint 1.058.333.- Ft + 20% ÁFA
2. A Vállalkozó a Megrendelő által igazolt teljesítést követően számla kibocsátására jogosult. A Megrendelő a kiállított és átadott számlát a kézhezvételtől számított 8 napon belül, átutalással egyenlíti ki.
3. A fizetési határidő azon naptól számítandó, amikor Vállalkozó a helyesen kiállított és megfelelően igazolt, illetve mellékletekkel ellátott számlát Megrendelő részére átadja.
4. Megrendelő az igazolt teljesítés díjának késedelmes átutalása esetén a késedelem minden naptári napja után, a felszámítás időpontjában érvényes jegybanki alapkamat kétszeresének 365-öd részét fizeti késedelmi kamatként.

1.

5. A számla akkor minősül teljesítettnek, amikor a Megrendelő bankszámláját a számla összegével a számlavezető pénzüintézete megterheli.

III.) A teljesítés határideje:

1. Vállalkozó a 1. sz. Mellékletben foglalt szolgáltatásokat a forrásanyagok átvételét követően az ott látható ütemezésnek megfelelően köteles elkészíteni. Megrendelő korábbi teljesítést elfogad.
2. A Megrendelő a teljesítéshez szükséges forrásanyagokat legkésőbb február 28-ig egyeztetett ütemezés szerint a Vállalkozó részére átadja.
3. A Megrendelő a munka folyamatossága érdekében a Vállalkozó által benyújtott teljesítést, tervezeteket 5 munkanapon belül véleményezi, illetve leigazolja.

IV.) A felek jogai és kötelezettségei:

1. A Megrendelő kijelenti, hogy a jelen megállapodás keretein belül csak olyan forrásanyagokat (illusztrációkat, képeket, alkotásokat, dokumentumokat, stb...) biztosít a Vállalkozó részére, amely harmadik fél személyiségi és szerzői jogait nem sérti.
2. A Vállalkozó fenntartja a jogot arra, amennyiben az alkotásokra vonatkozólag a szabad terjeszthetőséget illetően kétség merül fel, a Megrendelő előzetes értesítése nélkül a megjelenítést, terjesztést felfüggeszse, vagy visszavonja, illetve törölje rendszeréből.
3. A Vállalkozó nem tartható semmilyen szempontból felelősnek gazdasági, vagy más jellegű károkért, amelyek a szolgáltatás felhasználásából, fel nem használásából, esetleg pontatlanságából, terjesztéséből vagy egyéb okokból, közvetve vagy közvetlenül keletkezhetnek.
4. A Vállalkozó az általa végzett szolgáltatásokat saját belátása szerint referenciaként feltüntetheti kivéve, ha a Megrendelő az ezzel ellentétes értelmű, írásbeli kérelmében a Vállalkozó felé ezt jelezné.
4. Vállalkozó köteles a jelen szerződésben vállalt feladatait kifogástalan minőségben teljesíteni. A Vállalkozó a teljesítés során mindvégig köteles a Megrendelővel a megállapodás tárgyát tekintve egyeztetni.
5. Megrendelő vállalja, hogy Vállalkozónak a tevékenysége végzéséhez szükséges tájékoztatásokat folyamatosan megadja. A készítéséhez szükséges alapvető forrásanyagokat, adat-, illetve információs anyagokat, állományokat a Megrendelő bocsátja a Vállalkozó rendelkezésére.
6. A kapcsolattartást a felek részéről az alábbi személyek látják el:
A Megrendelő részéről kapcsolattartó és a szerződés teljesítését igazolja: Dr. Gulyás Imre, tel.: + 36 (66) 272-152
A Vállalkozó részéről a kapcsolattartó: Gábel István Tel: 20/9776-172

5. A számla akkor minősül teljesítettnek, amikor a Megrendelő bankszámláját a számla összegével a számlavezető pénzüintézete megterheli.

III.) A teljesítés határideje:

1. Vállalkozó a 1. sz. Mellékletben foglalt szolgáltatásokat a forrásanyagok átvételét követően az ott látható ütemezésnek megfelelően köteles elkészíteni. Megrendelő korábbi teljesítést elfogad.
2. A Megrendelő a teljesítéshez szükséges forrásanyagokat legkésőbb február 28-ig egyeztetett ütemezés szerint a Vállalkozó részére átadja.
3. A Megrendelő a munka folyamatossága érdekében a Vállalkozó által benyújtott teljesítést, tervezeteket 5 munkanapon belül véleményezi, illetve leigazolja.

IV.) A felek jogai és kötelezettségei:

1. A Megrendelő kijelenti, hogy a jelen megállapodás keretein belül csak olyan forrásanyagokat (illusztrációkat, képeket, alkotásokat, dokumentumokat, stb...) biztosít a Vállalkozó részére, amely harmadik fél személyiségi és szerzői jogait nem sérti.
2. A Vállalkozó fenntartja a jogot arra, amennyiben az alkotásokra vonatkozólag a szabad terjeszthetőséget illetően kétség merül fel, a Megrendelő előzetes értesítése nélkül a megjelenítést, terjesztést felfüggeszse, vagy visszavonja, illetve törölje rendszeréből.
3. A Vállalkozó nem tartható semmilyen szempontból felelősnek gazdasági, vagy más jellegű károkért, amelyek a szolgáltatás felhasználásából, fel nem használásából, esetleg pontatlanságából, terjesztéséből vagy egyéb okokból, közvetve vagy közvetlenül keletkezhetnek.
4. A Vállalkozó az általa végzett szolgáltatásokat saját belátása szerint referenciaként feltüntetheti kivéve, ha a Megrendelő az ezzel ellentétes értelmű, írásbeli kérelmében a Vállalkozó felé ezt jelezné.
4. Vállalkozó köteles a jelen szerződésben vállalt feladatait kifogástalan minőségben teljesíteni. A Vállalkozó a teljesítés során mindvégig köteles a Megrendelővel a megállapodás tárgyát tekintve egyeztetni.
5. Megrendelő vállalja, hogy Vállalkozónak a tevékenysége végzéséhez szükséges tájékoztatásokat folyamatosan megadja. A készítéséhez szükséges alapvető forrásanyagokat, adat-, illetve információs anyagokat, állományokat a Megrendelő bocsátja a Vállalkozó rendelkezésére.
6. A kapcsolattartást a felek részéről az alábbi személyek látják el:
A Megrendelő részéről kapcsolattartó és a szerződés teljesítését igazolja: Dr. Gulyás Imre, tel.: + 36 (66) 272-152
A Vállalkozó részéről a kapcsolattartó: Gábel István Tel: 20/9776-172

5. A számla akkor minősül teljesítettnek, amikor a Megrendelő bankszámláját a számla összegével a számlavezető pénzügyintézete megterheli.

III.) A teljesítés határideje:

1. Vállalkozó a 1. sz. Mellékletben foglalt szolgáltatásokat a forrásanyagok átvételét követően az ott látható ütemezésnek megfelelően köteles elkészíteni. Megrendelő korábbi teljesítést elfogad.
2. A Megrendelő a teljesítéshez szükséges forrásanyagokat legkésőbb február 28-ig egyeztetett ütemezés szerint a Vállalkozó részére átadja.
3. A Megrendelő a munka folyamatossága érdekében a Vállalkozó által benyújtott teljesítést, tervezeteket 5 munkanapon belül véleményezi, illetve leigazolja.

IV.) A felek jogai és kötelezettségei:

1. A Megrendelő kijelenti, hogy a jelen megállapodás keretein belül csak olyan forrásanyagokat (illusztrációkat, képeket, alkotásokat, dokumentumokat, stb...) biztosít a Vállalkozó részére, amely harmadik fél személyiségi és szerzői jogait nem sérti.
2. A Vállalkozó fenntartja a jogot arra, amennyiben az alkotásokra vonatkozólag a szabad terjeszthetőséget illetően kétség merül fel, a Megrendelő előzetes értesítése nélkül a megjelenítést, terjesztést felfüggeszti, vagy visszavonja, illetve törölje rendszeréből.
3. A Vállalkozó nem tartható semmilyen szempontból felelősnek gazdasági, vagy más jellegű károkért, amelyek a szolgáltatás felhasználásából, fel nem használásából, esetleg pontatlanságából, terjesztéséből vagy egyéb okokból, közvetve vagy közvetlenül keletkezhetnek.
4. A Vállalkozó az általa végzett szolgáltatásokat saját belátása szerint referenciaként feltüntetheti kivéve, ha a Megrendelő az ezzel ellentétes értelmű, írásbeli kérelmében a Vállalkozó felé ezt jelezné.
4. Vállalkozó köteles a jelen szerződésben vállalt feladatait kifogástalan minőségben teljesíteni. A Vállalkozó a teljesítés során mindvégig köteles a Megrendelővel a megállapodás tárgyát tekintve egyeztetni.
5. Megrendelő vállalja, hogy Vállalkozónak a tevékenysége végzéséhez szükséges tájékoztatásokat folyamatosan megadja. A készítéséhez szükséges alapvető forrásanyagokat, adat-, illetve információs anyagokat, állományokat a Megrendelő bocsátja a Vállalkozó rendelkezésére.
6. A kapcsolattartást a felek részéről az alábbi személyek látják el:
A Megrendelő részéről kapcsolattartó és a szerződés teljesítését igazolja: Dr. Gulyás Imre, tel.: + 36 (66) 272-152
A Vállalkozó részéről a kapcsolattartó: Gábel István Tel: 20/9776-172

JELENLÉTI ÍV

Kistérségi programok megbeszélése

Zsadány

Időpont: 2010. július 5.

Sorszám	Név: (Olvasható)	Aláírás
1.	1728 Kőtelep, Bécás B. u. 18/2. 1057 293-2-04 HAJÓSI JÁNOS BIO-RÉT (1.) VÁSÁRI ÉS SZOLGÁLTATÓ KFT. Kőtelep, Vassó u. 3/1. Telef: 12829900-2-04 Fax: 1165-25467803-5110005	<i>[Signature]</i>
2.	HARÓI MIHÁLY	<i>[Signature]</i>
3.	NAGY GEZA	<i>[Signature]</i>
4.	LAZÁR SÁNDOR	<i>[Signature]</i>
5.	TÓTH ZOLTÁN	<i>[Signature]</i>
6.	BALOG ISZTÓ	<i>[Signature]</i>
7.	SÜTŐ MENŐ	<i>[Signature]</i>
8.	RÖZSA VIKTOR	<i>[Signature]</i>
9.	EBELAI ALBERT	<i>[Signature]</i>
10.	PAPP ANDREA	<i>[Signature]</i>
11.	TÓTH DEZSŐ	<i>[Signature]</i>
12.	MAKRA TAMÁS	<i>[Signature]</i>
13.	Bala Lajos János	<i>[Signature]</i>
14.	RÁPA ATILKA	<i>[Signature]</i>
15.	LESZ JÁNOS	<i>[Signature]</i>
16.	SZILÁGYI GÁBOR	<i>[Signature]</i>
17.	MARTON MIHÁLY	<i>[Signature]</i>
18.	Földi János	<i>[Signature]</i>
19.	Földi János	<i>[Signature]</i>
20.	ÁRPÁD ARNOLD	<i>[Signature]</i>
21.	VARGA IMRE	<i>[Signature]</i>
22.	ORONDÁN JÓSEF	<i>[Signature]</i>

Sorszám	Név (Olvasható)	Aláírás
23.	MATUSKA SÁNDORNÉ	Matuka Sándor
24.	MATUSKA ILDIKÓ	Matuka Ildikó
25.	MATUSKA SÁNDOR ifj.	MS
26.	BEDEGGYŐZ VOLTÁN	Bede
27.	OROSZ MIHÁLY	Orosz
28.		
29.		
30.		

Zsadány, 2010. július 5.

JELENLÉTI ÍV

A Sarkadkeresztúr Polgármesteri Hivatal 2010. július 14-én 10:00 órakor megtartott Kistérségi program megvitatása tárgyában

Sorszám	Résztevő neve	Aláírás
1.	KLÓ FERENC	Klós Ferenc
2.	BÁLIK BÉLA	Balik
3.	Huszar Béla	Huszar Béla
4.	Palkó József	Palkó József
5.	BONDOR SANDOR	Bondor Sándor
6.	HOGYES MIHÁLY	Hogyes Mihály
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		
20.		

JELENLÉTI ÍV

**A Mezőgyán Polgármesteri Hivatal 2010. július 12-én 10:00 órákor
megtartott Kistérségi program megvitatása tárgyában**

Sorszám	Résztevő neve	Alíírás
1.	VOSKA JÁNOS	Voska János
2.	SÁRNOK PÉTER	Sárnok Péter
3.	Bodó Gyula	Bodó Gyula
4.	Ebalkai Albert	Ebalkai Albert
5.	GYENGE IMRE	Gyenge Imre
6.	DEÁK FERENC	Deák Ferenc
7.	SLABÓ ZOLTÁN	Slabó Zoltán
8.	KOVÁCS SÁNDOR	Kovács Sándor
9.	Mihály Sándor	Mihály Sándor
10.	NAGY KÁROLY	Nagy Károly
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		
20.		

JELENLÉTI ÍV

**A Zsadány Polgármesteri Hivatal 2009. július 30-án 10:00 órakor
megtartott Kistérségi program megvitatása tárgyában**

Sorszám	Részvevő neve	Aláírás
1.	Asztalos Sándor	Asztalos Sándor
2.	BRILÁGYI SÁNDOR	Brilágyi Sándor
3.	Kovács István	Kovács István
4.	Kis Géza	Kis Géza
5.	KISS FERENC	Kiss Ferenc
6.	SZABÓ LAJOS	Szabó Lajos
7.	Kevei Géza	Kevei Géza
8.	Kevei Lajos	Kevei Lajos
9.	VÉNETH SÁNDOR	Véneht Sándor
10.	ASZTALOS SÁNDORNÉ	Asztalos Sándorné
11.	TARLOCI LÁLLÓ	Tarloci László
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		
20.		

JELLENLÉTI ÍV

„a 2009. július 23-án megtartott Sarkadi Kistérség Fejlesztési és Együttműködési kapacitásainak megerősítése” című megbeszélésről

Sorszám	Név (olvasható)	Civil szervezet	Alíráás
1.	IVAGY IMRENE	OTE	Kapcs. Kesz
2.	KIRÁLY ENDRE	HORVÁTH FÉNY- LUCET OKMVS	Király Endre
3.	BAGYI ILDIKÓ	OTE	Bagyó Kesz
4.	KÖNYV MARIKA	OTE	Könyv Marika
5.	MIKÓ GABOR	egén' vállalk	L: 2 sa
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			
13.			
14.			
15.			
16.			
17.			
18.			
19.			
20.			

Békés Megyei Agrárkamara